

ABONAMENTUL:

un an . . . 28— Cor.
jumătate an 14—
3 luni . . . 7—
o lună . . . 2.40

Pentru România și
străinătate:

un an . . . 40— francoi

Telefon
în oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zriayi N-rul 1/a

—
INSERTIUNILE

se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

—
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

România față de situația din afară.

București, 18 Noembrie st. v.

Alegerile s'au terminat. Mai mult ca ori
când, de astădată rezultatul lor a putut să fie
prevăzut. Astfel au fost puse candidaturile
din partea celor două partide în colaborare la
guvern, și așa au lăsat fără contracandidați
pe fruntașii partidului liberal, astăzi în opo-
ziție, încât ori cine a putut avea fizionomia
parlamentului cu anticipație, din momentul
și al începerii alegerilor. Firește, era dela
se înțeles că liberalii, în afară de locurile ce
erau asigurate, mai aveau să cucerească
cele, prin influințe sau combinații locale, s'a
produs câte o mică desiluzie pe ici pe
— la București chiar, printre numeroșii
candidați guvernamentali s'a strecurat și un
conservator independent, — toate acestea în-
nu schimbă întru nimic liniamentele mari.
prevăzute, ale fizionomiei noului parlament.
Singurul lucru cu adevărat regretabil din
ce n'a fost prevăzut, este căderea, la ale-
gera dela Vaslui, a unui parlamentar și om
politic de valoarea dlui Petre Misir unul din
trecea gardă a dlui P. P. Carp; e de așteptat
ca, și de dorit, ca d-sa totuși să intre în par-
lament, ca ales al vre-unuia din colegiile ce
s'au declarat vacante fie prin opțiunea ce-
re au fost aleși în câte două locuri, fie în
unul.

Vorba este că nu ne mai despart decât
puține zile de deschiderea Camerelor, — și
e adevăr că acest eveniment e așteptat de
astădată de opinia publică din țară, cu o ne-
răbdare deosebită. Și nu pentru vre-o che-

stiune de politică internă, — acestea acuma
s'au mulcomit sau au intrat într'o fază de li-
niștită expectativă; dar pentru chestiunea pri-
vitoare la politica noastră externă.

Până acuma, glasuri oficiale în această
privință n'au răsunit la noi. A fost pretinsul
interview cu ministrul nostru de finanțe, dl
Al. Marghiloman, publicat de un ziar ma-
ghiar, — dar acel interview a fost desmițit,
și era într'adevăr atât de reprobabil, încât
unele din ziarele noastre au și refuzat să ia
notă despre el, iar altele l-au publicat numai
sub titlu de curiozitate. — Cine ști cărui far-
sor va fi căzut victimă corespondentul ziaru-
lui maghiar, — dacă nu cumva își va fi fabri-
cat cu bună știință interviewul, din crâmpie
de păreri, atribuite de alții dlui Al. Marghi-
loman?

Oficialitatea nu s'a rostit, — și într'ade-
văr că situația n'a fost, n'a ajuns încă, pen-
tru noi așa, încât să se poată cere guvernului
nostru o atitudine precisă, hotărâtă; ea pare
a atârna încă de desfășurarea evenimentelor,
— de aceea nu e decât firesc ca guvernul, ofi-
cialitatea, să se țină încă în rezervă.

Dar, Camerele deschizându-se, vrând-ne-
vrând guvernul va trebui să spună un cuvânt,
mai învăluit sau mai neted, asupra atitudi-
nei României în fața evenimentelor din afară.
Acest cuvânt va trebui rostit mai întâi prin
chiar mesagiul de deschidere a Corpurilor le-
giuitoare, — apoi va mai trebui să fie preci-
zat, după puțină, prin discuțiunile ce vor
urma.

Ca un simptom al nerăbdării obștești a-
vem să privim și scrisoarea deschisă pe care
dl Ion C. Grădișteanu, fost ministru și cunos-
cutul naționalist, abia ales deputat, ca inde-

pendent deși conservator, a adresat-o prin-
tr'un ziar popular de aci dlui prim-ministru
și ministru de externe Titu Maiorescu, toc-
mai relativ la atitudinea României față de
evenimentele din afară.

Prin această scrisoare, dl Ion C. Grădiș-
teanu afirmă că două sunt cerințele impe-
tuose ale aproape unanimității suflării româ-
nești față de așezarea noiei stări de lucruri
în peninsula Balcanică:

1. O serioasă rectificare a graniței Do-
brogei, care să pună pe deoparte acest ținut
la adăpostul unei năvăliri dela miazăzi, iar
pe de alta să fie întru câtva o compensație
pentru populațiile românești destul de nume-
roase pe cari fatal și le vor anexa statele bal-
canice, ale căror singur temei pentru o mă-
rire teritorială este principiul naționalităților.

Sub „rectificare serioasă” dl Ion C. Gră-
dișteanu înțelege una care să cuprindă cel
puțin Turtucaia (oraș în majoritate românesc)
și Balcic, în afară de Cavarna și Silistra.

2. A doua imperioasă cerință a opiniei
românești privește soarta viitoare a macedo-
românilor cari nu-și vor putea păstra indivi-
dualitatea lor etnică decât în cazul în care
cei mai mulți dintre ei și în deosebi, grupu-
rile cele mai mari (ca cel din Epir), vor fi
cuprinși într'un nou stat Albano-macedonean,
iar nu în vre-unul din actualele state balca-
nice.

Asupra acestor cerințe, discuția nu va în-
târzia așadar să se încingă în parlamentul
nostru. Și trebuie să spunem că, mai ales în
ce privește a doua din aceste cerințe, în ade-
văr opinia publică din România pare a fi una-
nimă: Astfel se prezintă dorințele și cerin-

Încercare de „reunire” a bisericilor române din Ardeal, la anul 1798.

De Dr. Ioan Lupas.

(Sfârșit).

În temeiul acestei împuterniciri înaintea
notarului Popovici și notarului Aron Budai monar-
chi, la 1 Februarie 1798, o petiție, formulând
condițiile reunirii Românilor într'o singură bi-
serică în următoarele 4 puncte:

1. Episcopul din Blaj, care din mai multe mo-
te este odios înaintea clerului său, și în afară
de aceea e încărcat cu mari bogății, să fie pen-
sionat pe neașteptate¹⁾. Iar administrarea diece-
zei, nefiind vicar general în Blaj, Majestatea
sa să învevoiască a o încredința celui mai bătrîn
vicar toraneu, lui Ioan Para din Făgăraș²⁾, care

¹⁾ „Et modernus Unitorum episcopus Balasfalvae
indignus, clero suo, multifariam exosus, et praeterea
affluens divitiis, ex improvise jubiletur...”

²⁾ Despre Ioan Para serie Petru Maior, că pe timpul
alegerii lui Bob ca episcop era protopop în Năsăud,
și a stăruit cu tot dinadinsul, ca protopopul Murășului,
Ioan Bob, să ajungă între cei 3 candidați, pe
Dimitrie Caian, protopopul Roșiei stăruia, ca să a-
vâdă vladica Românilor din Ardeal rusul Jetkei, vica-
rul dela Muncaciu și „cu mare greu îl putură ceilalți
pe în partea sa” (cf. Cipariu: Acte și fragmente
133-3). Dar se vede, că până la 1798 devenise și
Ioan Para contrar al lui Bob, ca și P. Maior și alții.

știe de planul acesta al împreunării Românilor
și e un sprijinitor al lui („incorporationis, quae
intenditur, conscius ac una nobiscum promotor”).

2. Asigurînd clerul, că-i vor rămâne nu numai
neatinse oficiile, beneficiile prerogativele și veni-
tele sale, ci aceste se vor și spori deopotrivă cu
ale preoților de religii recepte, prin un prea înalt
rescript — edat de Maj. Sa „proprio quasi motu”
și care se va traduce în limba română și va fi
explicat din partea protopopilor pe înțelesul tu-
turora -- numirile de „uniți” și „neuniți” să se
înlătore cu desăvârșire, ca toți Români de aci
înainte, în ceea ce privește religia: creștini ai bi-
sericeii răsăritene de ritul grecesc ortodox adecă
catolici („Christiani orientalis Ecclesiae Graeci
Ritus orthodoxi idest chatolici appelentur”).

3. Deoarece înțelegerile confesionale existente
în sinul poporului român nu atât din cauza dog-
melor, ci mai mult din cauza numirii („non in
dogmate, sed in nomine tantum fundata viget
dissensio”) s'ar fi putut înlătura și până acum,
dacă clerul din amândouă părțile ar fi fost ad-
mis a se întruni la un congres și a-și descoperi
dorințele în această privință, națiunii române
întregi, sau mai bine clerului ei să i se dea voie
a se întruni sub protecția și presiunea supremului
comandant al armatei din Ardeal la un loc și în-
tr'o zi anumită, venind la această adunare fie-
care protopop cu câte 3 preoți din ceroul său în
calitate de deputați și numindu-și sufragiile lor
să alege pentru amândouă părțile un episcop,
care să fie numit dintre 3 candidați și să nu mai

fie plătit din taxele sidoxiale oneroase, ci din
venitele domeniului blăjan; tot în această adu-
nare să se ia dispoziții mai hotărâte pentru a
consolida împreunarea ambelor cleruri într'un
singur corp („quae ad consolidam cleri utrius-
quae incorporationem porro spectare viderun-
tur, amplius stabilire...”) și toate acestea luate
la protocol să se aștearnă cu umilintă Majestății
Sale spre aprobare prea înaltă; și

4. deoarece petiționarii știu, că această în-
toarcere a neuniților și împăcare a națiunii ro-
mâne („haec disensionum reversis nationis quae
vallahicae reconciliatio”) va avea mulți con-
trari atât în Transilvania, cât și în Valahia și
Moldavia, unde toți sunt neuniți („ubi pura di-
sunio viget”), să fie interzisă intrarea imposito-
rilor în principat, precum și aducerea manuscrip-
telor sau cărților tipărite în alte țări, iar fețelor
bisericești sau mirene din Valahia, Moldavia și
din părțile bănățene să nu li se permită sub nici
un pretext a intra în principatul Transilvaniei¹⁾.

Din aceste 4 puncte nici unul nu era potrivit
a da o soluție realizabilă a chestiunii. Cel dintâi
prin care se cerea pensionarea episcopului Bob
și instituirea vicarului Ioan Para ca administra-
tor ridica niște chestiuni personale atât de gra-
ve, despre cari făuritorii acestui plan ar fi pu-
tut să știe dela început, că sunt menite a zădăr-
nici întreaga întreprinderea lor. Chiar, dacă ar
fi fost posibilă înlăturarea lui Bob, precum nu
era atunci, s'ar fi ivit și alte rivalități personale.
Față de vicarul Ioan Para, o figură destul de ob-

țele noastre în meetingurile populare ce se succedea, în presă, în discuțiile publice. — În ce privește însă cea dintâi din cerințele formulate de dl Ion C. Grădișteanu, pare a prevala punctul de vedere reprezentat mai ales de cătră dl N. Iorga, și care este că, față de vecinii noștri bulgari, noi să nu ne ridicăm cu vre-o altă pretenție în afară de cea a unei rectificări firești de graniță, căci noi nici n'avem nevoie nici nu putem să lăcomim după teritorii străine, — dimpotrivă avem tot interesul, de prezent și de viitor, ca să trăim în cea mai bună înțelegere cu acest vecin, deci să ne ferim a creia între el și noi motive de resensiune, cari pot să fie în interesul politice *altora*, dar nu și în interesul politice noastre.

De altfel, acum se anunță și venirea în București a dlui Daneff, președintele camerei bulgare, în scopul, evident, de a ajunge, dimpreună cu guvernul român, la rezolvarea chestiunii acesteia, așa cum se cuvine, dela vecin la vecin. Era vorba ca dl Daneff să sosiască astăzi chiar, dar a trebuit să-și amâne sosirea, din cauza tratativelor de pace cari se urmează la Ceatalgea. Imediat după încheierea păcii, — asigură un ziar semi-oficios al nostru — dl Daneff va sosi în București.

Și putem să ne așteptăm așadar, ca la deschiderea camerei, guvernul românesc să poată anunța nu numai cerințe și pretențiuni, dar *quasi* fapte împlinite.

D-nul Vasile Goldiș despre chestiunea de naționalitate. Directorul ziarului nostru, d-nul Vasile Goldiș, a scos de sub tiparul tipografiei noastre „Concordia” un volum de 66 pagini, în care atacă întreg complexul chestiunii de naționalitate din Ungaria. Cartea se împarte în următoarele capitole: 1. Clarificarea și denumirea noțiunii de naționalitate. 2. Pentru ce n'a existat chestiunea de naționalitate în evul mediu? 3. Inceputurile chestiunii de naționalitate. 4. Chestiunea de naționalitate pe timpul revoluției și după revoluție. 5. Limba ungurească și statul național unguresc în raport cu chestiunea de naționalitate. 6. Aplicarea chestiunii de naționalitate din partea politice guvernamentale. 7. Ire-

dentismul. 8. Desavantajele aplicării actuale a chestiunii de naționalitate. 9. Concluzii.

Cartea e scrisă ungurește și zierele ungurești o semnalează în primarticole. Rar această chestiune cardinală a statului ungar — remarcă zierele ungurești — a fost clarificată cu un aparat științific atât de savant și nu i se poate da răspuns decât de un om cu pregătiri tot atât de vaste ca cele ce se vădesc din paginile cărții dlui Goldiș. Credințele politice românești, firește, nu sunt pe placul potrivnicilor noștri, nici în formularea lor esențială și științifică, în care o inchiagă autorul, — și ei se mențin pe punctul negațiunii rigide, dar totuși nevoiți să recunoască intențiile fericite ale cărții.

Cartea aceasta va fi cetită cu mult interes în amândouă taberele și costă exemplarul 1 coroană. Se poate cere dela librăriile românești din Arad, precum și dela administrația ziarului nostru.

Tinerimea aromână către d-nul Vaida. Cu prilejul discursului rostit de deputatul nostru Dr. Alexandru Vaida în camera ungară, d-sa a primit pe adresa ziarului nostru următoarea depeșă de felicitare:

București. — *Studentimea aromână va fi recunoscătoare alesului poporului român din Ardeal, care și-a ridicat glasul în parlamentul Ungariei cerând pentru conaționalii marelui Saguna drepturi, în Macedonia. Solidaritatea națională ne va aduce mult bine și este pentru obiditul neam român din Macedonia un indemn la rezistență, căci cu santinele neadormite ca Vaida-Voevod, aromânul va putea striga lumii că românul în veci nu piere.*

Votarea legilor excepționale. Fabrica de legi din Budapesta funcționează ireproșabil, încât trezește invidia celei din Viena. Legi, ale căror consecvențe, deosebit de grave, ar trebui să fie bine cumpănite, sunt votate în graba cea mai mare, fără discuție, fără lămuriri și fără contraziceri, așa că n'ar fi mirare dacă într-o bună zi ne-am trezi cu o lege care dispune arestarea tuturor cetățenilor cari nu vor face armata în timp de război. Cele trei legi excepționale, relative la corvezile (serviciile obligate) în timp de război, la remonte de cai și la contingentul de recruți pe

anul 1913, au fost votate în mod grabnic, în cât, afară de cea privitoare la corvezi, la care a luat cuvântul ministrul de honvezi și referentul proiectului, au fost votate în general și în special fără ca să nască vre-o discuție. Guvernamentalii spun că prin aceasta Ungaria a voit să demonstreze lumii că e gata de război și că nu se lasă intimidată.

Incoronarea din Alba-Iulia. Ziarul buclureșean „Universul”, amintit de Lukács în discursul său din parlament că a publicat în coloana sa un articol despre încoronarea regelui Carol în Alba-Iulia, răspunde că n'a publicat odată un astfel de articol. Probabil că ministrul Lukács va fi cetit rezumatul unui articol iscat de prof. univ. Basilescu, cu care articol ne-am ocupat și noi. Caracteristică pentru mentalitatea bolnavicioasă a ungarilor este și această împrejurare, că un ministru care vrea să se cear aplauzele ieftine ale oligarhiei, vorbește de articole fictive, numai ca să producă zizanie între monarhia noastră și România, și aceasta o face în niște momente critice, când prietenia dintre cele două state trebuie să fie mai consolidată decât ori când. Nu trebuie să mai ațintim și acum că ungarul sunt cu totul lipsiți de simțul politic.

Parlamentul austriac. Șeful de secție Schöber a făcut comisiei juridice declarația în numele guvernului, că acesta trebuie să pretindă votarea proiectelor de legi referitoare la război, fără admiterea vre-unei modificări. Prin faptul acesta situația parlamentară în Austria, s'a îndepărtat, căci Cehii radicali au început să facă imediat obstrucție, ținând discursuri chilometrice împotriva proiectelor de legi militare, a căror dispozițiuni sunt foarte aspre și greu de îndeplinit. Dar și partidele cari formează majoritatea sunt foarte nemulțamite cu aceste proiecte. Cea mai mare parte din partidele majorității a dat încă nici o declarație obligatoare. Unii deputații germani liberali sunt de părere că se înțelegă cu Ungurii în privința proiectelor relative la corvezile în timp de război, și în special să-l întrebe direct pe contele Tisza, pentru ca modificările să fie egale cu cele făcute în parlamentul ungar. Chiar și în cercurile parlamentare ungare se susține ideea modificării proiectelor relative la dreptul statar. Modificările aceste ar avea să se refere la preciziunea aplicării legilor și la fixarea termenului de întrebare a legilor respective.

scură de altfel, cu mult mai mare ar fi fost numărul celor doritori să-l vadă pe vrednicul protopop Petru Maior în scaunul de administrator sau chiar episcop al Blajului. Cât de iubit era Petru Maior nu numai în cercurile uniților, ci și între neuniți — și cât de puțin catolică era cugătarea și atitudinea lui, o dovedește faptul, că la alegerea de episcop al Românilor ortodocși din Ardeal, în toamna anului 1810 „era în mare prepus”, că ar fi și el printre aspiranți³⁾.

În ce privește punctul al doilea, propunătorii n'au observat, că cerind înlăturarea numirilor odioase de „uniți” și „neuniți”, cad înșiși într-o greșală și confuziune cu mult mai mare prin încercarea de a stabili o numire nouă atât de complicată și contradictorie ca aceasta: *creștini ai bisericei răsăritene de ritul grecesc ortodox adecă catolică*. Această juxtapunere a atributelor *ortodox* și *catolic* era de sigur o confuziune voită, sub care se ascundeau intenții de catolicizare. Ioan Para era în legătură cu arhiepiscopul din Viena Carol Hohenwart, cum a fost ceva mai târziu și episcopul Orăzii-mari Samuil Vulcan, care a sprijinit lupta pentru independența bisericească a Românilor aradani cu aceleași intenții, cu care sprijinise și vicarul Para planul lui Ioan Popovici și al unitului Aron Budai. Este dreaptă și documentată constatarea

³⁾ cf. „Biserica Ortodoxă Română” 1911 Oct.: Acte privitoare la alegerea și instalarea episcopului ardelean Vasile Moga”.

dlui director Roman Ciorogariu, că „împăratul Francisc I. voia să ne elibereze de sub ierarhia sârbească, ca să ne scoată din sfera masei slave, dar în aceeaș vreme să ne scoată și din sfera masei ortodoxe române”. Această tendință explică și punctul 4 al petiției din 1 Februarie 1798, în care e multă naivitate și lipsă de înțelegere a legăturilor sufletești dintre Români ardeleni și frații de acelaș sânge, de aceeaș limbă și de aceeaș credință, așezați în țările învecinate.

În sfârșit punctul al 3-lea privitor la congresul, ce ar fi fost să se țină la Bălgrad pentru înfăptuirea acestui plan de reunire, nu cuprinde nici el vre-o dispoziție practică și serioasă. Chiar admitând, că s'ar fi putut întruni protopopii și preoții din amândouă părțile, ar fi fost greu să ajungă la o înțelegere, căci între protopopii și preoții ortodocși s'ar fi găsit destui să înțeleagă tendințele ascunse ale acestui proiect și să lupte cu toată hotărârea pentru păstrarea neștirbită a credinței străbune, arătând că pentru reconcilierea clerului și a națiunii române nu trebuie inventată nici o soluție sau numire nouă ci singura cale ducătoare la scop ar fi întoarcerea la vechia credință și la biserica strămoșească a tuturor acelor, cari din motive politice s'au înstrăinat de ea, ajungând în primejdia de a fi mai târziu înstrăinați și de neamul lor. De altfel, cât de puțină ispravă ar fi făcut la 1798 un con-

⁴⁾ cf. „Biserica și Școala” din 1912 nr. 45 pag. 4.

gres ținut la Bălgrad, se poate judeca și după rezultatul comediosului congres ținut la 1912 în acelaș loc cu o chilometrică cuvântare de preamărire a celui ce a săvârșit desbinarea între Români, cu bărbăteasca hotărâre de a săruta piciorul, care te lovește, și cu strașnica încheiere de a se fotografia toți membrii acelu congres — pentru posteritate..

După cum aflăm din o epistolă adresată vicarul Ioan Para la 5 Martie 1805 cătră arhiepiscopul Hohenwart din Viena, împăratul a primit cu bunăvoință petiția din Sibiu, transpunându-o episcopului romano-catolic din Transilvania, comitelui Batyán spre a-i da informații mai amănunțite. Ce fel de informații va fi dat acest episcop romano-catolic nu știm. Din împrejurarea, că până la 1805 nu s'a făcut nimic în această privință, iar la 1809 împăratul Francisc a dat Românilor ort. dreptul de a-și alege episcop dintre preoții lor, se vede că întreg planul acesta de reunire a fost abandonat. Are dreptate informatorul contemporan al Foii pentru minte indicând ca motive ale zădărnirii acestui plan: 1. tendința contrariilor seculari ai neamului nostru, cari nu aveau nici un interes, precum nu au nici astăzi, să vadă pe Români ardeleni întăriți și strânși frățește într-o singură biserică; de aceea „sub felurite respecturi” a cercat împiedecare” — și 2. împrejurarea, că „dela episcopul unei părți se poțea o abnegație de tot apostolică”. La aceste motive actele, a căror cuprins am cercat să-l schițăm mai în

Ungurii se pocăiesc? Ziarele ungurești aduc știrea surprinzătoare despre tratativele relative la pragmatica funcționarilor dela trenuri, că limba croată are să înregistreze un succes. S'a statorit că limba oficială ungurească întrebuințată în administrația căilor ferate din Croația și Slavonia nu va fi aplicată în aceeași măsură ca până acuma, ci va face loc celei croate. Dispozițiunea aceasta nu va fi fixată prin lege, în comunicarea organelor administrative dela căile ferate croate, limba croată va fi considerată în primul rând. Măsura aceasta ne-ar da dreptul să sperăm și alte reforme cuminti, nu numai în Croația, ci și la noi, dar noi știm că o dispozițiune administrativă nu va aduce libertatea mult dorită de toate naționalitățile nemaghiare.

Ziarul „Seara” din București scrie următoarele despre răspunsul dat de prim ministrul Lukács deputaților noștri:

A vorbit el Lukács iarăș, despre veleitățile ce românii le-ar avea asupra Transilvaniei, a evocat spectrul unui rege român făcându-și intrarea triumfală în Alba-Iulia... Și pentru ce toate acestea? Desigur pentru ca să justifice tratamentul... așa dar oarecum preventiv, pe care regimul maghiar a crezut și continuă a crede de cuviință să-l aplice românilor din regatul poliglot al Ungariei.

Intotdeauna lucrurile acestea s'au spus așa, pentru a se atâta deoparte sentimentele cele mai rele ale maghiarimii, iar pe de alta pentru a se justifica. — dacă o justificare poate încăpea aici — sistemul de opresiune aplicat românilor. D. Lukács a mai adăugat că, totuși, statul unguresc e destul de generos cu românii, fiindcă în bugetul lui e înscrisă și o sumă ridicolă pentru întregirea salariilor unora din preoții români!

Dar, d. Lukács cu toate că e ministru de finanțe, a uitat să amintească și faptul că românii contribuie cel puțin cu vr'o 200 milioane la bugetul Ungariei ce aproape tot se jertfește pentru scopuri și interese specifice maghiare. — Și a mai uitat d. Lukács un lucru iarăș foarte important, poate cel mai important din toate, că românii din Transilvania și Ungaria nu sunt străini, cum a binevoit a-i numi, ci sunt acolo popor băștinăș și în tot dreptul său de a pretinde să fie tratat ca atare.

Apoi tocmai acest lucru, și nimic altceva, este ceea ce românii din regatul poliglot al Ungariei, cer — și teama de ei, și de alți români, n'are rațiune de a fi, decât numai întru cât această dreaptă, omenească și firească cerință a lor: libera dezvoltare în marginile statului ai cărui cetățeni sunt, va continua să le fie cu îndărătnicie refuzată.

„Tace și face”. Sub acest titlu Lovassy Andor, vicecomitele comitatului Turda-Aries, publică în „Budapesti Hirlap” un interesant articol despre situația maghiarilor din Transilvania. Iată un rezumat al acestui interesant articol:

De ani de zile presa și publicul maghiar s'au obicinuit să audă numai plângeri disperate și reclame după ajutor din partea maghiarilor din Transilvania. Toate guvernele ungurești au dat și dau ajutoare colosale maghiarilor din Transilvania, cari cu toate acestea nu încetează a se plânge zilnic de expansiunile tot mai amenințătoare ale românilor. Autorul aduce apoi exemple din istorie arătând că maghiarii, mai cu seamă acei din Transilvania, au avut totdeauna bărbați culti și aleși cari au dat probe strălucite despre talentul lor pus în serviciul națiunii maghiare și, că maghiarii totdeauna s'au mândrit cu aceea că ei sunt cea mai rezistentă rasă din lume.

Ajutoare suficiente au primit în toate timpurile. Altul e însă năcazul: am început a deveni lași și a nu ne mai crede în virtuțile străbune și în tăria rasei noastre. Ne enervăm că românii înaintează pe căi noi, neumblate încă și lucrează din răspuțeri în scopul ridicării, cultivării și înăvuirii poporului lor.

În cele din urmă două-trei veacuri s'a creat o inteligentă clasă de mijloc românească, precum și o preoție cultă, cari iau parte cu mintea, inima și banul lor la orice lucrare culturală și economică. Clasa industrișilor maghiari din Transilvania e aproape de peire. Văzând românii acest lucru, ei au început o lucrare intensivă pentru ridicarea sau mai bine zis pentru crearea pe baze solide a acestei bresle, aducând jertfe considerabile pentru creșterea unei noi generații în acest scop. Maghiarii, însă, stau cu mâinile în sân, nu se mișcă, nu lucrează aproape nimic, — ei organizează anchete și banchete, discută și se ceartă pentru orice fleac. Maghiarii visează crearea unei industrii maghiare, însă nădejdia de a o realiza o leagă de ajutorul capitalului german. Un vechiu păcat al maghiarilor din Transilvania este, că se dușmănesc și se ruinează reciproc fără de nici o remușcare, iar după alegerile de deputați, după 3-4 ani, întregă societatea maghiară explodează ca erasitul. Câtă vreme naționalitățile țin la olaltă ca oțalul vărsat, maghiarii se bucură de strivirei și peirea altora. Autorul arată apoi că parcelarea în Transilvania e un lucru primejdios, deoarece românii și sașii dispun de bani și cumpără pământ, oferind sume foarte mari, câtă vreme maghiarii nu au bani.

Maghiarii din Transilvania s'au obicinuit să aștepte orice binecuvântare sau mană cerească

ori dela guvern, ori dela societatea culturală ungurească Emke; sunt orașe cari ani de rând, în prețul schimbării atitudinii lor politice primesc ajutoare grase dela guvern, dar cari vecinic sunt nemulțumite și injură societatea Emke, care în realitate ar avea menirea să răspândească cultură iar nu să facă politică economică.

Autorul face apel către români și maghiari să-și întindă mâna frățescă, deoarece în fața primejdiei slave „avem o soartă comună iar scopul nostru nu poate fi să nutrim ură și să ne slăbim reciproc, ci să lucrăm împreună, atât pe terenul economic, cât și pe cel cultural.”

„Iar noi, maghiarii, să nu ne batem piepturile în adunări publice și pe la banchete, să nu ne plângem, să nu vorbim și nici să nu toastăm mult, ci mai vârtos să lucrăm în tăcere, intensiv și rațional pentru cauza publică, după cum au lucrat de veacuri sașii și după cum în timpul mai recent lucrează inteligența românească progresivă.

Să împrumutăm dela ei lozinca muncii binecuvântate: „t a c i și l u c r e a z ă”.

Fără comentariu.

Drepturile românilor în Balcani

Marele meeting naționalist în București

Deschiderea meetingului. — Asistența. — Cuvântările d-lor Cernescu, Valaori, Ianculescu, Ionel Grădișteanu și Popa Gligore.

București, 19 Noembrie st. v.

În sala Eforiei s'a ținut Duminică după amiază marele meeting naționalist în chestia românilor macedoneni și a drepturilor României față de noua situație din Balcani.

Nici odată până acum Capitala nu a fost martoră unei mai impozante manifestațiuni naționale ca aceasta.

Încă dela orele 1 d. a. vasta sală a Eforiei era arhiplină. Coridoarele, celelalte săli, strada în fața localului de întrunire, până aproape de calea Victoriei erau tixite de zeci de mii de oameni din toate vârstele.

Numeroși cetățeni din provincie, delegați ai secțiunilor Ligei culturale din toată țara, delegații sec. „Tinerimea română”, delegați ai tuturor societăților și corporațiilor de meseriași, toate cu drapelul tricolor.

Sosirea drapelului care fâlfâie deasupra capetelor descoperite ale marelui multimi, este primită cu salve de aplauze.

Corul seminarului central de sub conducerea P. C. Arhimandritul Scriban, execută în

DE MULT.

Pe vale 'n jos e ceață — și dealul tot e nins
Din haosul de neguri furtuna s'a desprins
Și-atâta spaimă vine cu vântul mînios
Că plânge isvorașul și fuge, fuge 'n jos...

Un dor ascuns mă chiamă la carpinii din deal
Altarul meu de-odată — scutit de-al urei val,
Pe mușchiul de mătase o clipă să mai stau
Din sucul poeziei un picur să mai beau.

Așa ca și atunci, de mult, — de-atâtea ori
Când am urcat cărarea, cu cimbru și cu flori
Și-ajunsă sus — în glasul de clopote duios
Aflam în suflet pace și farmec sfânt,—pios...

Căci totul era floare, și farmec tot pe-atunci
Și plin era de cântec pe dealuri și pe lunci...
Dar azi pe vale-i ceață și dealul tot e nins
Iar farmecul juneții din suflet mi s'a stins.

Roșia-Abrudului, 30 Noembrie 1912.

Maria Cioban.

ne permit a mai adauge 2 și anume: 1. lipsa de sinceritate a celor ce sub forma proiectatei „românii” ascundeau tendința de a ademini pe toți românii să treacă la catolicism, și 2. interesele egoiste ale celor doi vicari: Ioan Popovici din Hondoș și Ioan Para din Făgăraș.

Deși încercarea dela 1798 n'a putut să aibă nici un rezultat, dorința de a fi toți românii iarăș laolaltă în biserica străbună a rămas vie în multe suflete. Acestei dorințe i s'a și dat glas în diferite rînduri. Astfel chiar programul național din 1848 vorbește de o singură biserică și mitropolie română, iar nu de două. Punctul al doilea din acest program cuprinde următoarele: „Națiunea română pretinde ca Biserica română, fără distincțiune de confesiune, să fie și să rămână liberă independentă de ori care altă biserică, egală în drepturi și foloase cu celelalte biserici ale Transilvaniei. Ea cere restabilirea Mitropoliei române și a Sinodului general anual în vechiul drept, în care Sinod să fie deputați bisericestii și mirenești. În același sinod să se alege și episcopii românești liber prin majoritatea voturilor, fără candidațiune”.

În locul unei mitropolii române avem azi 2: una liberă și independentă de ori care altă biserică, organizată pe cele mai largi baze naționale-democratice, având sinoade anuale și congres național-bisericesc cu deputați și din cler și dintre mireni, — iar cealaltă condusă în mod

absolutistic, în spirit strîmt clerical și amenințată în tot momentul a fi despoiată și de ultimele rămășițe ale caracterului național.

De încheiere amintesc în treacăt, că la adunarea generală, ținută în Blaj la 27 August 1895, din partea unui protopop s'a prezentat următoarea propunere: „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român cunoaște în principiu, că prin concentrarea forțelor, de cari dispun bisericile române, cultura poporului pe toate terenele s'ar promova în mod mai intensiv și anume în prima linie prin școale și biserici mai bune, — căci ar fi susținute de o mare putere concentrată.

„În consecință Asociațiunea va sprijini între marginile statutelor sale și cu autoritatea și mijloacele, de cari dispune, ideea reunirii bisericilor române”.

Adunarea generală a respins însă propunerea prin următoarea decisiune: „Deoarece §. 3 din statute interzice discușiunea obiectelor politice și religioase în sinul Asociațiunei, propunerea nu se admite la desbatere”.

Astfel a rămas această chestiune, și va mai rămânea încă multă vreme, un fel de „noli me tangere” pentru viața națională a Românilor ardeleni.

*) cf. „Transilvania” din 1895 pg. 200.

mijlocul sălei marșul fraților noștri din Macedonia „Părintească dimândare” adevă Cererea părintească, și alte cântece patriotice.

Entuziasmul provocat de aceste cântece e delirant.

Publicul aplaudă frenetic, isbucnește în urale din răspuțeri „Trăiască România, Trăiască românii de pretutindeni!”

Sosirea delegaților soc. „Tinerimea Română” în frunte cu președintele ei d. N. I. Dumitrescu este primită cu aplauze.

Călduroase manifestații se fac la sosirea dlui Virgil Arion, președintele Ligei, arhimandritului Scriban, vice-președinte, dr. Leonte, preș. soc. Macedo-Române și a tuturor fruntașilor români ce participă la impozanta manifestație a românismului în număr mare.

Un alt cor improvizat execută de asemenea cântece patriotice. Intonarea imnului „Deșteaptă-te Române” provoacă manifestații patriotice.

În public se observă numeroși preoți.

Deschiderea întrunirii.

D. Dr. Leonte deschide întrunirea la orele 2 și mulțumește publicului pentru numărul covârșitor în care a răspuns la apelul „Ligei culturale” și al societății „Macedo-Române”.

Sprrijinul acesta este necesar pentru ca cei cari conduc interesele țării să poată apăra cu putere revendicările drepte ale fraților aromâni și ale României.

Cuvântarea d-lui Cernescu.

S'a făcut lumină, a început d-sa în sufletele noastre. Acum ni s'a deschis calea înainte. Noi nu primim să ni se scrie istoria: Noi am făcut-o singuri și o vom face și de acum înainte.

Unul din învățații țării Kogălniceanu a zis: Neamul nostru are în el o putere mare, providențială; o putere care l-a apărut de toate primejdiiile. Cu această credință pășim înainte și în fața altor nu privim cu invidie. Cerem însă că dacă e pace pentru ei să fie și pentru noi.

În sufletul nostru arde jărătecul unor adevăruri ce stăpânește toată făptura noastră.

Între aceste adevăruri stă azi ființa întreagă a pământului și a naționalității noastre. Nu vom îngădui să se stingă nici un suflet aromânesc, nici o bucățică de pământ românesc.

Când azi dintr'o parte a lumii balcanice ne vine inabilități diplomatice, noi stăpâni pe viața dusă răspundem curat: Nici un deget de pământ și nici un suflet dela noi.

Și atunci vom lua după întoameala Dunăre, bulgari, pământul acesta este cucerit de noi cu sabia, cu sângele a mii de eroi; de vor să trăiască în prietenie cu noi, bulgarii tre-să ne dea o parte ca să închidem partea de moșie a noastră.

O pot face. Să citească tratatul dela Berlin și vor vedea dreptatea cererii noastre. De vor prietenia noastră, noi le-o dăm dacă răspund cu prietenie. N'au decât dintr'un ținut ce n'a fost a lor; ce nu e locuit de ei, să ni-l cedeze. Să nu ne trimeată numai vorbe; ele nu mai au nici un înțeles azi.

Poporul bulgar a încercat să înscrie o epopee; dar dacă s'ar încerca s'o închee povestea fără de noi, ea va fi fără lumină, va fi inutilă.

Despre această parte de pământ așteptăm dovada prieteniei și o așteptăm rugându-i să ne arate pe unde ne sunt drepturile fiindcă atunci le-o putem noi arăta cu vârful spadei.

Și atunci vom lua după întoameala veche veche a lui Mircea Voevod. Vom lua dreptul nostru și partea sabiei.

Au doar să se știe: Prietenie vrem; prietenie așteptăm.

Nu înțelegem apoi să stingem nici un suflet al românilor din sud. Nici o mână nelegiuită nu vom lăsa să-i atingă.

Au putut să se alieze și sgudui o împărăție, dar să stingă un suflet aromânesc nu vor putea-o.

Au făcut partea ușoară; le rămâne s'o facă și pe cea grea.

De aceea le spunem: Dacă vor să-și așeze o viață întreagă o pot face. Pe noi nu ne înăbușe; pe noi ne poate stângeni când om scâdea noi. Deci dacă primim mărirea lor, nu primim scâderea noastră.

Sunt în Balcani români și în Tesalia și în Epir și în Macedonia. Toți românii înțelegem să-i apărăm.

Lumei întregi, puterilor, popoarelor aliate noi le dăm o formulă prin care va trăi principiul naționalității. Le zicem: creați din toate popoarele din Macedonia un stat de sine stătător, organizat în felul Elveției.

Dacă nu e cu putință să se creeze un stat albanomacedonean, la această cerere sperăm că vor consimți popoarele balcanice.

Dacă nu, vom face noi să se înfăptuiască. Până nu se va împăca această mare dorință politică, să se știe că nu va fi pace durabilă. O pace durabilă care să asigure liniștea tuturor va trebui să se facă cu voința noastră.

Le spunem popoarelor balcanice câte le-am dat din cele bune. Bulgarii să-și aducă aminte că lanțurile robiei lor au fost topite de sângele cald al eroilor noștri dela Plevna. La fel sârbii, la fel grecii.

Aducându-le aminte acestea nu le cerem recunoștința lor, cerem însă să-și reamintească că dacă am știut să ne luptăm să desrobim pe alții vom ști să facem același lucru pentru noi.

Vor încerca poate să ocolească răspunsul. Le trimitem însă cuvânt din mijlocul poporului că'n ceasuri de acestea nu se așteaptă decât un da sau un nu. În cazul din urmă hubuitul tunului se va auzi.

Stă în înțelepciunea oamenilor lor ca rugăciunea noastră să fie fapt.

Noi simțim în noi îndemnul părinților.

Datoria noastră ne-o cunoaștem; să și-o cunoască și ei pe a lor! Să ni se dea dreptul dacă nu vor să ni-l luăm noi singuri.

Discursul d-lui Valaori.

S'a zis că în România nu există opinie publică. E nedrept. Dovadă această măreață manifestație.

Ne-am întrunit să protestăm contra grecilor cari martirează pe frații noștri din Macedonia pentru că-și apără limba și drepturile cu un eroism uimitor.

Ne-am întrunit să protestăm contra grecilor ca și altă dată fiindcă ei sunt aceia cari organizează asasinatul contra fraților noștri, cari nu cunosc nici milă pentru tinerete, nici respect pentru bătrânețe.

Astfel de momente grozave acoperă tot neamul românesc și poate că azi e ultimul lor moment dacă nu vom lua măsuri.

Glasul sfintei noastre datorii n'a mai pătruns de mult în noi ca în ziua de azi; să facem ca acest glas să fie auzit de toată lumea.

Ne-am întrunit să arătăm și înțelepții Europei că în Balcani există și încă un element de ordine, de cinste și de bravură. Acest neam nu poate fi neglijat, el a dat o putere de rezistență ne mai pomenită și cerem ca și acest neam să aibă dreptul la existență în peninsula balcanică.

Acest popor și-a vărsat sângele pentru independența Greciei și chiar pentru creștinism.

Din acest popor au eșit oameni de valoare; oameni politici, filantropi mari, eroi de seamă.

Așa fiind are sau n'are drept acest neam să trăiască. Dacă are să-l smulgem din ghiarele grecizmului, bulgarizmului și sârbizmului.

E de datoria noastră, e pentru interesul nostru.

În momentele acestea de noi depinde dacă trebuie să trăiască sau să dispară.

Dacă Germania zice că acolo unde e un german există Germania, avem și noi dreptul să spunem că acolo unde e un român, trebuie să fie și România.

Numai o Macedonie autonomă poate să ne scape acest popor românesc.

Cuvântarea d-lui Ianculescu.

Ne-am adunat aci nu numai să luăm măsuri pentru apărarea fraților din Macedonia; avem de apărut și o problemă de care depinde întreg viitorul nostru.

Orice moment de întârziere poate fi pagube de veacuri.

Românii macedoneni supuși peirei ce rezultate dezastruoase ar aduce neamului întreg? Ar dispărea una din ramurile cele mai sănătoase.

Admitem că reușim să ne împlinim dorința pentru românii macedoneni; că s'ar înființa o Mececonie autonomă. E oare suficient atât? Cine va putea asigura existența acestei Mececonii? Trebuie să fim noi; trebuie să ne pregătim pentru apărarea ei contra faptelor popoarelor balcanice.

Aceste popoare nu ne sunt recunoscătoare pentru tot binele ce le-am făcut. Din potrivă, își îndreaptă privirile asupra ținuturilor noastre.

Spre a-i aduce la realitate trebuie să facem toate eforturile pentru ca noi totdeauna să le fim superiori.

Bulgarii își au tîntiți ochii asupra Dobrogei. Când aceasta le este intenția, nu avem oare noi datoria să luăm toate măsurile pentru apărarea acestui teritoriu ce ne este scump nouă, tuturor românilor.

Când bulgaria are pretenția să se întindă până la marea Egee, noi avem datoria să nu lăsăm Bulgariei să păstreze nici un drept la marea Neagră. Altfel ar fi distrugerea noastră economică.

Cuvântarea d-lui I. Grădișteanu.

Față de greutățile ce au năpădit asupra noastră din toate părțile ne-am adunat spre a arăta guvernului țării care este datoria noastră. Dorința aceasta trebuie să fie ținută în seamă fiindcă cuvântul nostru e cuvântul țării conștiințe.

În toate țările în asemenea împrejurări grave poporul își spune cuvântul, care mai totdeauna este hotărâtor.

De acest drept de care se folosesc toate popoarele înțelegem să ne folosim și noi azi spre a arăta guvernului ce trebuie să facă.

Nu e bine să ne încurcăm în fel și fel de chestiuni. Azi trebuie să ne ocupăm de ceea ce ne doare azi.

Doi sunt cerințele ale opiniei publice. Prima este lărgirea Dobrogei și quadrilaterul bulgar, o lărgire serioasă. Drepturile României în această pivință se bazează pe toate argumentele serioase.

În peninsula balcanică sunt români. S'ar putea obiecta că nu sunt compacti. În cazul acesta nici bulgarii n'ar avea dreptul să-și formuleze vre-o pretenție asupra Mececoniei. La fel și Grecii și Sârbii.

Prin urmare, dacă e vorba să se facă împărțirea Turciei pe principiul naționalităților, atunci ea ar trebui făcută pe baza numărului populației fiecărei naționalități.

Pe baza cifrelor celor mai reduse, tot ar fi 400.000 români în Mececonia și ar reveni deocă României 18 mii kilometri pătrați, pe când quadrilaterul abia are 14 mii km.

S'ar putea obiecta ce căutăm aci. Dar asupra acestei regiuni noi avem și un drept istoric; e provincia lui Mircea cel bătrân. Prin urmare ne cerem moștenirea strămoșească.

Dar se va zice că e frumos dreptul istoric, dar azi lucrurile s'au schimbat. Aceasta ar fi un motiv dacă quadrilaterul ar fi bulgăresc, dar e locuit în majoritate de Turci.

Dar mai e ceva: Bulgarii nu ne datoresc acest teritoriu? Nu știu ei că el ne-a fost dat de puterile Europene? Și apoi ei nu trebuie să ne fie recunoscători chiar în actualele împrejurări când n'ar fi putut avea nici o victorie dacă noi am fi voit să-i împiedecăm.

Asta e prima cerință a opiniei publice de guvernul nostru.

Guvernul trebuie să știe că o rectificare caraghioasă de graniță ar fi o sfidare pentru noi.

Dar mai avem o cerință: Este vorba de păstrarea naționalității poporului aromânesc. Este o datorie de onoare să-și apărăm pe acest popor fiind că noi i-am chemat să se încălzească la soarele nostru.

În ce mod se poate scapa individualizării lor etnică? Într'un singur mod și anume că să nu fie cuprinși nici de bulgari, nici de sârbii și cu atât mai puțin de greci.

În privința acestor din urmă cred că le vom veni mîntea la cap, căci altfel s'ar putea întâmpla ca să nu mai permitem să stea în țara noastră nici un picior de grec (aplauze).

Aceste două cereri sunt acelea a căror îndeplinire o cerem dela guvernul nostru.

Pentru atingerea lor suntem hotărâți să mergem până la jertfele cele mai mari.

De altfel guvernul nostru e destul de înarmat să le pretindă, fiindcă se reazămă pe o armată puternică și pe întreaga opinie publică.

Dacă în contra oricărei așteptări ne-am lovit de vre-o împotrivire, atunci să ne aducem aminte că ne tragem din cuceritorii lumii cari în urma lor au dus flacăra civilizației.

Să ne sculăm cu toții ca un singur om; după datina străbună să ne închinăm și să mergem înainte.

Cuvântarea d-lui Popa Grigore.

Se dă cuvântul d-lui Popa Gligore din partea studenților din Iași.

D-sa spune că aceia cari au plecat la luptă în numele creștinismului, sfârșesc prin a face cele mai grozave sălbătăcii împotriva aromânilor.

Frații noștri disperați cer acum ajutor dela noi și noi avem datoria să le răspundem ca un singur om. Trebuie să se știe că dacă soarta a pus graniță între frații noștri între sufletele noastre nu poate exista nici o piedică.

Durerile unora sunt și ale celorlalți. De aceea vedem cum azi s'au adunat românii din toată țara spre a lua apărarea fraților îndurați din Macedonia.

Noi studenții din Iași ne dăm sângele nostru întreg, vă arătăm brațele noastre vânoase pentru apărarea țării.

Tinerimea studioasă din Iași vă asigură că e gata să apere prin toate puterile drepturile fraților macedoneni.

Cuvântarea d-lui Virgil Arion.

Incepe prin a aminti un fapt petrecut la Sîstov înainte de a pleca la luptă două regimente compuse exclusiv de români.

Ziua plecării acestor două regimente a fost zi de mare sărbătoare. Carele au fost împodobite cu flori, cu steaguri, preoții au înghenun- chiat cerând isbândă.

După terminarea slujbei s'a urcat în amvonul bisericii preotul Ștefan Melicoff, care a spus că majoritatea soldaților din cele două regimente sunt formate din români, a căror vitejie o cunoaște lumea toată.

A mai luat apoi cuvântul colonelul regimentului 33, care a spus că e mândru că comandă regimentul compus din eroii români.

El a adăugat că cunoaște eroismul românilor la 1877 și la 85 în războiul cu Sârbii.

Curând după aceea, soldații români sosiți pe câmpul de luptă au dat dovadă eroismului lor și azi cei mai mulți din ei dorm somnul veșnic pe câmpiile sângeroase ale Traciei.

Nu pentru prima dată românii și-au dat sângele pentru cauze cari nu sunt ale lor. La Custoza în Caucaz, la Kirkilisse românii au luptat pentru gloria altora.

Ca Cezarii romani de altă dată, țării și împărații, debia și-au plecat ochii către românii cari mureau cu miile.

Nu credeți oare că a venit momentul ca să nu mai moară românii pentru cauza altora?

Nu credeți că a sosit momentul ca soldații români să-și verse sângele decât pentru cauza noastră?

Să avem deci de aci înainte mândria cauzei românești.

Cuvântarea d-lui Tașcu Pucerea.

D. Tașcu Pucerea cere să i se dea cuvântul. Acordându-i-se d-sa cere să se intervie de urgență de către guvern pentru eliberarea românilor din Macedonia închiși de către greci.

D. C. F. Robescu dă apoi citirei următoarei moțiuni, care este primită cu ovațiuni.

MOTIUNE:

Cetățenii capitalei și delegațiunile din întreaga țară românească chemați azi, 18 Noembrie, la marea întrunire națională din sala Eforiei de către Liga pentru cultura tuturor Românilor și de către „Societatea de cultură Macedo-Română”:

Ascultând cuvântările oratorilor și văzând caracterul de prigonire în contra celor de alt neam ce învingătorii de astăzi au dat războiului ce duc în Balcani;

Văzând sălbătăciile comise de dânsii în contra Aromânilor în Epir și Macedonia;

Văzând că lupta începută de Greci, Sârbi și Bulgari pentru a desrobi pe cei de același neam cu dânsii s'a prefăcut astăzi într'un adevărat război de cucerire;

Văzând că aliații balcanici urmăresc nu atât liberarea fraților lor cât visuri primejdioase de împărății bizantine;

Văzând că prin cuceriri de teritorii străine, prin voința hotărâtă afirmată de a stăpâni coaste de mări și porturi ce nu le aparține etnicește, dovedesc gândul de a-și întări puterea de război subjugând alte neamuri și de a înrîuri în mod decisiv în viitor întreaga viață economică pe cele 3 mări cari scaldă țărmurile peninsulei balcanice;

Poporul capitalei, delegații veniți din toată țara românească, declară sărbătorește că se leagă să lupte pentru ca România să nu iasă micșorată din actuala criză balcanică;

Echilibrul forțelor în Balcani nu poate fi rupt în dauna României și avântul economic al țării noastre nu poate fi înfrînat în viitor prin influența predominantă a Bulgarilor, pe Marea Neagră și Marea Egee.

Guvernul e dator să vegheze ca nici o atingere să nu se aducă onoarei, drepturilor și puterii României.

Este pentru România o datorie de onoare să lupte pentru a asigura Aromânilor o viață de stat românească înlăuntrul unei Macedonii autonome.

Poporul capitalei și delegații veniți din toată țara românească se leagă solemn să ajute pe Aromâni în această cerere a lor atât de dreaptă.

Pe stradă. Dela Eferie ia Ligă.

Manifestația la Palat și la Liga Culturală. — Cuvântările P. S. S. Arhimandritul Scriban și Virgil Arion.

Cele câteva mii de oameni, cari au luat parte la întrunire au pornit, cu drapelele în frunte, dealungul căii Victoriei. Cortegiul era mareț.

Steagul societății Macedo-Române, al Ligei culturale și ale breslelor meseriașilor și școalelor din Capitală făfăiau deasupra mulțimei.

Nici o dezordine nu s'a întâmplat. Coruri improvizate din mulțime cântau imnuri războinice.

Încă nu se golise sala de întrunire și cei dinții manifestanți ajunseră la Palat. Aici a avut loc o manifestațiune grandioasă.

Cât timp convoiul s'a perindat prin fața Palatului a fost urmărit cu privire de familia regală, care apăruse la ferestre.

În fața localului Ligei Culturale a fost o îmbulzeală enormă.

Acolo piața este prea îngustă, miile de oameni nu încăpeau și cu toate astea totii vroiau să asculte cuvântul arhimandritului Iulius Scriban, care trebuia să vorbească.

Cuvântarea arhimandritului I. Scriban.

În uralele mulțimei, arhimandritul Iulius Scriban a spus:

Fraților,

Fericită este nația, care, în momente grele, cum sunt acestea prin cari trecem noi azi numără zeci de mii de suflete, cari să vină să ia parte la un meeting în care se trâmbițează cuvântul cel mare, al apărării ei.

Fraților,

Dela voi se așteaptă azi ajutorul ce trebuie dat, nu altora, ci fraților voștri ce sufăr în Balcani.

Vă mulțămim fraților că ați ascultat cuvântul nostru, același cuvânt pe care nădăjduim că-l veți asculta totdeauna și în orice clipe.

Dar să nu uitați că un popor este onorat atunci când pe lângă sentimentele de mândrie și de iubire față de patrie, mai are și pe acela al chibzuirii drepte. Voi, fraților, nu trebuie să nesocotiți ordinea oricât de mari, oricât de înflăcărate v'ar fi sufletele.

Răspândiți-vă deci în liniște și încurând ne vom revedea.

Urale nesfârșite au acoperit cuvintele din urmă ale arhimandritului Iulius Scriban.

Cuvântarea d-lui Virgil Arion.

DI Virgil Arion, președinte Ligei Culturale, a spus:

Vă mulțumim că într'un număr nesfârșit de mare ați venit să ascultați cuvântul nostru; cuvântul nostru este al vostru, și el va fi auzit și la Sofia și la Atena.

Nu este nevoie să mai manifestăm și într'altfel decât așa cum am manifestat până acum, să ne dedăm la dezordine, căci aceasta ar însemna ca noi înșine să micșorăm măreția cuvântului pe care l'am spus. Răspândiți-vă dar în liniște, căci pentru astăzi am făcut cu toții destul.

Dela Ligă, publicul s'a despărțit în trei grupuri, parte luând-o pe calea Victoriei, înapoi, parte înspre piața Victoriei, și alții pe str. Fântânei.

Animatia pe străzi a domnit însă, până seara târziu. „Seara”.

Scrisoare din Roma

Românii din Roma către dl Iorga. — În Africa, după încheierea păcii.

Roma, 1 Decembrie 1912.

(Dela coresp. nostru). — Târziu sosesc la Roma știrile din țările românești, dar când sosesc știri plăcute, inimile tuturor Românilor, cari trăiesc departe de țara lor, bat cu vioiciune.

Printre puținii Români cari în prezent sunt în Roma, rezultatul alegerilor din parlamentul românesc a produs o mare satisfacție, când o gazetă din țară — venită după patru zile — le-a adus vestea cea bună, că marele nostru Iorga, apostolul și întemeietorul curentului naționalist, a fost ales deputat.

Și imediat, la aflarea acestei vești s'a expedit din partea Românilor din Roma o telegramă dlui Iorga, al cărei text iată-l:

„Din Roma, aplaudăm conștiința alegătorilor educați în ideile marelui Iorga, și împreună cu admirația noastră, vă urăm îndeplinirea idealului românesc.”

Și cu drept cuvânt, alegătorii a căror conștiință națională i-a îndemnat să-și dea voturile, celui care în Țara românească este așa de mare și așa de cunoscut, savantului naționalist Iorga, merită să fie felicități de ori care bun Român doritor de progresul neamului lui pe calea naționalistă. Acestor alegători li se cuvine primul cuvânt de laudă, căci în ceea ce privește pe Iorga, nimeni nu se îndoiește de dânsul. Să dea Dumnezeu numai, să-și poată îndeplini idealul.

Ce se petrece în Africa, după încheierea păcii italo-turcă?

Iată: trupele italiene nu au fost retrase decât în parte, rămânând o mare cantitate de soldați, cari constituiesc garnizoana nouilor coloni și garanția liniștei acolo. Trupele acestea, nu mai au un caracter ostil, ba din contra caută să facă o apropiere între populația indigenă și stăpânii de azi.

Diferitele triburi arabe, vin unele după altele să jure supunere și credință italienilor, iar generalii italieni, cari primesc aceste jurăminte, îi primesc cu toate onorurile cuvenite.

Pacea pătrunde din ce în ce în rîndurile arabe și viața de mai nainte începe să-și revină cursul său.

Pe de altă parte, trupele turcești sunt retrase și regimentele de soldați regulați, împreună cu comandanții lor, imbarcate pe nave italiene, își iau drumul spre Constantinopol.

Unui singur, dintre ofițerii turci, maiorul Enver-Bei, comandantul forțelor turcești dela Derna, nu vrea să se supue actualei stări de lucruri, și contrar ordinelor primite dela seraschietatul din Constantinopol, vrea să ducă războiul mai departe.

A găsit câteva triburi cari să-l urmeze, dar numărul acestora este așa de mic, încât nu poate să se măsoare sau să fie piept, unei eventuale lupte cu armata italiană.

Acum în urmă, s'a anunțat că Enver-Bei o să treacă la senuși, pe cari va căuta să-i răscoale contra Italiei.

Ori cât ar părea de ridiculă această revoltă a lui Enver-Bei nu trebuie să uităm că Enver-Bei este o capacitate și că grație numai intervenției sale în războiul din Tripolis, turco-arabii au dat atât de mult de lucru Italianilor. Dacă n'ar fi fost dânsul, soarta războiului s'ar fi decis de mult. I. T. Alian.

Dela „Asociațiune”.

APEL.

Cel dintâi așezământ cultural românesc din Ungaria, „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”, în curs de o jumătate de veac a lucrat din răspuneri pentru înaintarea culturală a poporului nostru și astăzi se poate mândri cu frumoase fapte împlinite, dintre care amintim numai pe cele mai însemnate. De 42 de ani publică revista „Transilvania”, în care apar studii și cercetări prețioase din domeniul științei și literaturii. [Această revistă să trimită gratuit tuturor membrilor fondatori (cu taxa de 400 cor.), pe viață (cu taxa de 200 cor.) și activi sau ordinari, (cu taxa de 10 cor. pe an) ai „Asociațiunii”.] De 26 de ani susține în Sibiu o școală civilă de fete cu internat, care e cercetată în fiecare an cam de 100 de eleve din toate părțile locuite de Români. De 7 ani a clădit „Muzeul istoric și etnografic”, în care se adună cu sârguință toate dovezile privitoare la trecutul și etnografia poporului nostru. Din fundațiunile ce le administrează, împarte în fiecare an mai multe burse (stipendii) tinerilor, cari urmează la meserii, la școlile secundare și superioare. Pe lângă aceste, prin despărțămintele sale, în număr de 72, cari cuprind aproape întreg teritoriul locuit de Români din Ungaria, se îngrijește de educația economică și culturală a poporului, aranjând prelegeri, conferințe, șezători literare, cursuri de analfabeți și expoziții, și înființând totfelul de însoțiri, de reuniuni și de biblioteci. În timpul din urmă a început să se preocupe intensiv de organizarea economică a țărănimii, prin înființarea de tovarășii.

Numai din această schițare fugitivă se poate convinge oricine, că „Asociațiunea” desfășură o activitate vrednică de luat în seamă și de cea mai mare însemnătate pentru înaintarea culturală a poporului românesc din Ungaria. Cu toate acestea numărul cărturarilor cari o sprijinesc în străduințele ei frumoase, e încă mic. După o existență de 50 de ani, ea abia are cu totul 2600 de membri, ceea ce e un lucru din cale afară trist pentru felul cum înțelegem să ne sprijinim cultura națională!

Apelăm deci la toți cărturarii noștri, să-și țină de datorie și de o mândrie națională a se înscrie membri la „Asociațiune”.

Cu cât se vor înscrie mai mulți membri, cu atât se va putea lucra mai mult pentru înaintarea și întărirea culturală și economică a poporului nostru.

„Asociațiunea”, în vremea din urmă, și-a îndreptat atențiunea mai ales asupra educațiunii poporului dela sate, și a încercat toate mijloacele pentru a face și pe țărani să se înscrie membri. De aceea a hotărât, ca dela 1 Ianuarie 1911 să dea tuturor membrilor ajutători, cari plătesc, înainte, taxa de 2 cor. pe an, 10 broșuri și un Calendar. Broșurile din „Biblioteca populară a Asociațiunii” pe 1912 au apărut regulat în fiecare lună, afară de lunile de vară, Iulie și August, și s'au trimis, împreună cu „Calendarul” pe 1913, tuturor membrilor ajutători.

Această încercare a „Asociațiunii” a reușit peste așteptările tuturor. Cu ajutorul acestei „Biblioteci populare” instituțiunea noastră să aibă în anul 1911 aproape 11.000 mii, iar în 1912 aproape 12 mii de membri ajutători, dintre cari cei mai mulți au fost țărani. Țăranii au dovedit deci și de astădată, că sunt gata de jertfă, de câteori venim cu gânduri curate, ca să le spriginim înaintarea culturală.

Comitetul central al „Asociațiunii”, văzând cu câtă dragoste au primit țărani „Biblioteca populară”, a hotărât continuarea ei și în viitori, în nădejdea că numărul abonaților la această Bibliotecă va crește și numărul membrilor ajutători ai Asociațiunii. Răspândirea acestei Biblioteci depinde foarte mult și dela cărturarii dela sate, mai ales dela preoți și învățători, cari sunt datori să explice poporului scopurile „Asociațiunii” și să-l îndemne, să plătească taxa de membru ajutător în sumă de 2 cor. pe an, în schimbul căreia fiecare membru primește zece broșuri și un Calendar pe an. Experiența anilor trecuți ne-a arătat, că expediția broșurilor la adresa fiecărui membru ajutător nu e practică, deoarece din vina postelor și primăriilor foarte multe dintre broșuri nu ajung la destinație, așa că țărani încep să-și piardă încrederea și să fie nemulțumiți. De aceea comitetul central a hotărât, ca în viitor toate broșurile, pentru membrii ajutători dintr'o comună, să le trimită la o singură adresă și anume la președintele agenturii Asociațiunii, sau, unde nu sunt agenturi, la adresa preotului sau învățătorului. De aceea rugăm pe toți ceice se vor înscrie membri ajutători pe anul 1913, să arate, la ce adresă să se trimită broșurile dintr'o comună. Ca să se poată trimite, însă, broșurile la o singură adresă într'o comună, trebuie să fie cel puțin treizeci de abonați la Biblioteca populară, altfel cheltuielile de poștă sunt așa de scumpe, încât Asociațiunea nu le poate suporta.

Acum, după ce am reușit să înscriem atâția țărani ca membri ajutători ai „Asociațiunii”, trebuie să mergem cu un pas mai departe, și anume: să-i organizăm. Aceasta o vom putea face, înființând în fiecare comună, în care se află cel puțin 4 membri de orice categorie (fundatori, pe viață, ordinari sau ajutători) câte o agentură a „Asociațiunii” și câte o bibliotecă populară. Invităm deci pe cărturarii din comune, să înceapă îndată după primirea acestui apel, înființarea de agenturi ale „Asociațiunii”. Statutele „Asociațiunii” în §. 46 dispun următoarele: „În fiecare comună, în care se află patru membri cel puțin de orice categorie, ai „Asociațiunii”, se poate înființa o agentură în scopul da servi drept organ al „Asociațiunii”, în mijlocita atingere cu populațiunea respectivelor comune. Agentura se constituie, alegându-și un președinte, un cassier și un notar, pe timp nedeterminat”. Înființarea agenturii se aduce și la cunoștința comitetului cercual al despărțământului, din care face parte comuna respectivă. Activitatea unei agenturi are să fie următoarea: 1. să aranjeze în fiecare Duminică și în sărbători șezători culturale, în cari preoții și învățătorii să țină prelegeri poporului, să le ce-

tească bucăți potrivite; apoi să cânte cu corul școlarilor sau adulților, să se facă declamații și reprezentații teatrale; 2. să țină, în cursul iernii, cursuri de analfabeți. Pe preoții și învățătorii cei mai harnici „Asociațiunea” îi premiază. Tuturora le trimite, la cerere, gratuit Abecedarul de I. Bota; 3. să înființeze biblioteci sătești; 4. să înscrie membri la „Asociațiune” și să încasseze taxele, și 5. despre întreaga activitate să facă, în fiecare an, un raport comitetului cercual al despărțământului, de care se ține agentura. O deosebită atențiune trebuie să se deie înființării bibliotecilor sătești. Îndată după înființarea agenturii, președintele să adreseze comitetului central o cerere, în urma căreia va primi gratuit cărți pentru înființarea bibliotecii. Ca aceste biblioteci sătești să poată primi gratuit și în fiecare an cărți nouă, comitetul central s'a gândit să înființeze un fond al bibliotecilor sătești, din venitul căruia să cumpere cărți și să le împartă gratuit. La acest fond trebuie să contribuie și țărani, adică membrii ajutători ai „Asociațiunii”, căci bibliotecile sătești pentru ei se fac.

Invităm deci pe on. colectori, să atragă atențiunea membrilor ajutători, ca deodată cu taxa de 2 cor., să contribuie cu cel puțin 10 fileri pentru fondul bibliotecii sătești.

Invităm totodată și despărțămintele, ca să cedeze fondului bibliotecilor sătești cele 20% din taxele membrilor ajutători.

O nizuință de căpetenie a agenturii trebuie să fie înscrierea de membrii ajutători la „Asociațiune”.

Fiecare membru ajutător, care plătește înainte taxa de 2 cor. pe 1913, va primi următoarele broșuri din Biblioteca populară a „Asociațiunii”:

În Ianuarie Nr. 23. Viața unei mame credincioase, (cu 1 chip) de Dr. Ioan Lupaș.

În Februarie Nr. 24. Leonard și Gertruda cartea I. (cu 1 chip), de Pestalozzi, tălmăcită de V. Gr. Borgovanu.

În Martie Nr. 25. Isprăvile lui Păcală, partea a II-a, de P. Dulfu.

În Aprilie Nr. 26. Cum să trăim? Povestire doctorești, partea a II-a, de Dr. A. Dobrescu medic.

În Mai Nr. 27. Leonard și Gertruda, cartea II-a, de Pestalozzi, tălmăcită de V. Gr. Borgovanu.*)

În Iunie Nr. 28. Cântece din bătrâni, cartea a II-a, de V. Alecsandri.

În Septembrie Nr. 29. Povestiri din viața țărănilor, cartea a II-a, de Ioan Pop Reteganu.

În Octombrie Nr. 30. Ingrășarea sau gușărea pământului, de Aurel Cosciuc, conferința agronomică al „Asociațiunii”.

În Noembrie Nr. 31. Arghir și Elena de Barac.

În Decembrie Nr. 32. Cartea de rugăciuni și Nr. 33. Calendarul Asociațiunii pe 1913, hotărât de Oct. C. Tăslăuanu.

Aceste sunt broșurile, pe cari le vor primi membrii ajutători ai „Asociațiunii” în anul 1913 pentru taxa de 2 cor.

Alăturăm la acest apel o listă pentru înscrierea membrilor ajutători și rugăm pe toți cărturarii și pe toți sprijinitorii culturii noastre să-și deie toată silința, ca să înscrie cât mai mulți membri ajutători ai „Asociațiunii”.

Listele pentru înscrierea membrilor, împreună cu sumele încassate, să se trimită la adresa: „Biroul Asociațiunii”, Sibiu, Nagyszében), Str. Șaguna Nr. 6.

Sibiu.

A. Barseanu m. p. Oct. C. Tăslăuanu m. p.
prezident. secretar.

*) În locul acestei broșuri eventual vom publica o lucrare despre însoțirile sătești.

Biroul tehnic

G 324

Inginer diplomat **Robert Goldschmidt**

autorizat legal.

Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Telefon: 489.

Dă conștințe în toate chestiile industriale și tehnice-industriale

:- Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini.
Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

Execută stabilimente hidrodinamice și de mori.
Liferează mașini pentru toate ramurile industriei.

Situația internațională.

Confirmarea știrii despre semnarea armistițiului. — Grave conflicte între aliații balcanici. — Macedonia înecată în sânge. — Conflictul austro-sârb. — România și războiul balcanic. — Senzația arsenalului din Viena.

Arad, 5 Decembrie.

Atât din Sofia cât și din Constantinopol se confirmă în mod oficial, că armistițiul între Turcia, Bulgaria, Serbia și Muntenegru a fost semnat. Dacă acestui armistițiu îi va urma încheierea păcii, ceea ce se speră, atunci ziua de ieri însemnează terminarea celui mai sângeros război pe care-l cunoaște istoria universală. Acest război a adus aliaților din Balcani succese neașteptate, cari, însă, se pare vor săpa mormântul alianței balcanice. Statele aliate, și mai ales Grecia și Bulgaria nu se pot înțelege asupra împărțirii prăzilor câștigate în război. Grecia a cerut 24 ore timp de gândire, iar dacă după expirarea acestor douăzeci și patru de ore va refuza să primească condițiunile armistițiului, în cazul acesta Turcia va continua lupta în contra ei.

Din Macedonia primim știri îngrozitoare, cari toate povestesc despre cruzimile sălbatice ale armatelor învingătoare, dar mai ales a comitațiilor cari împreună cu armenii luptaseră de partea sârbilor.

Din Viena primim știrea că monarhia austro-ungară va forța rezolvirea definitivă a conflictului cu Serbia, deoarece menținerea stărei actuale a pricinuit și până acum enorme pagube economice.

Armistițiul a fost semnat.

Constantinopol. — Armistițiul între Turcia și între Bulgaria, Serbia și Muntenegru a fost încheiat și semnat.

Sofia. — Delegații Bulgariei, Serbiei și Muntenegrului au semnat în numele statelor lor armistițiul. Delegații Greciei și-au rezervat un timp de 24 ore pentru iscălirea protocolului în chestia armistițiului. Deși nu ar adera, guvernul grecesc totuși va participa la tratativele de pace.

Ce cuprinde protocolul armistițiului.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță: Protocolul referitor la armistițiu a fost semnat ieri la Ceatalgea. Textul, compus de către Daneff, este următorul:

1. Armatele beligeranților vor menține pozițiile actuale.

2. Nici o parte nu va putea să se aprovizioneze cu noi alimente.

3. Aprovizionarea armatei bulgare se va face pe marea Neagră, prin Adrianopol, cu începere dela 10 zile după încheierea armistițiului.

4. Tratativele de pace vor începe la 13 Decembrie în Londra.

Constantinopol. — Protocolul semnat referitor la armistițiu cuprinde următoarele dispozițiuni:

În scopul stabilirii condițiunilor prealabile păcii și pentru facerea posibilă a acesteia guvernul Turciei Bulgariei, Serbiei și Muntenegrului, au încheiat armistițiu pe timp nedeterminat. Dacă ambele părți n'ar conveni asupra condițiunilor referitoare la pace și deci ar fi necesară continuarea războiului, faptul acesta va trebui anunțat celeilalte părți cu 48 ore înainte. Zonele neutrale cari să împiedece contactul trupelor ambelor părți, le vor stabili statele majore ale ambelor părți. În scopul stabilirii acestor zone muntenegrenii vor trimite delegații speciali la Scutari, bulgarii la Adrianopol, iar

sârbii la armata de vest. Acești delegați vor trata apoi cu delegații otomani.

Incetarea ostilităților.

Sofia. — Imediat după semnarea protocolului referitor la armistițiu *statul major a trimis ordin armatei bulgare să înceteze ostilitățile.*

Constantinopol. — Turcii au început să construiască barace pe linia Ceatalgea pentru iernarea trupelor.

Atașatii militari străini au părăsit Ceatalgea întorcându-se la Constantinopol.

Grave conflicte între aliații balcanici.

Berlin. — Referitor la divergențele greco-bulgare în chestia Salonicului, ziarele locale primesc din Constantinopol știrea că svonurile despre o divergență serioasă între greci și bulgari continuă să se mențină și pare că chestiunea Salonicului va da prilej la grave conflicte între aliații din Balcani.

Belgrad. — Divergențele greco-bulgare sunt atât de serioase, încât *nu este exclusă posibilitatea unui conflict de arme.* Cât de slabă este alianța între cele patru state balcanice, se dovedește prin faptul, că *Muntenegru numai după mari eforturi a putut fi capatat, să nu facă o pace separată cu Turcia.* Bulgaria îl amenințase pe Muntenegru că-i va detrage ajutorul material promis pe durata războiului.

Atena. — Din cercuri diplomatice se anunță, că până acum guvernul bulgar nu i-a somat pe greci în chestia predării Salonicului. Aici se afirmă, că *Grecia nu abizece la dreptul ei asupra Salonicului.*

Rusia trebuie să impună Serbiei tăcerea.

Köln. — „Kölnische Zeitung” într'un articol inspirat din Viena publică următoarele: Dacă Austria va ceda încăpăținării Serbiei, își va pierde prestigiul, ea făcând parte din tripla alianță, își pierde simțitor și forța ei morală. Rusia ar trebui să pronunțe numai un cuvânt ca să readucă la tăcere grandamănia Serbiei, însă lumea întreagă înzadar așteaptă acest cuvânt. Până acum n'am auzit ca puterile tripei înțelegeri, să îi intervină pe lângă Rusia să facă aceasta. Trebuie să se știe că până când Rusia nu va exprima acest cuvânt pericolul războiului nu a dispărut.

România și războiul balcanic.

Viena. — „N. Wiener Tagblatt” publică un articol intitulat „România și Bulgaria” al cărui autor, Dillon, arată ca statele balcanice și mai ales Bulgaria, au tot cuvântul de a fi recunoscătoare României, pentru neutralitatea ei. Dillon e de părere că această recunoștință ar trebui să se manifeste prin condescendența Bulgariei față de aspirațiunile legitime ale României. Autorul, crede, că deși nu e autorizat ca să poată propune, România să plătească cu bani districtul ce trebuie să obțină. Acest district trebuie să cuprindă Silistria și teritoriul de dincoace de linia ce ar merge dela acest oraș la Dobrici și de la Dobrici la Balcici, pe Marea Neagră. Un alt mod de a regula această afacere ar fi de a socoti această datorie de recunoștință către România ca o datorie comună tuturor confederațiilor, și de care să se achite toți fără excepțiune, deoarece cu toții profită de neutralitatea amicală a României. Este prin urmare echitabil ca dânsii să se asocieze și să achite în comun această datorie. Ceea ce se va concede României ar putea în mod teoretic să se împartă în patru părți egale, dintre cari trei să fie oferite de către confederații Bulgariei, care ar trebui să obțină dela confederații destul de mari bucăți din teritoriul care este acunulul dela turci. În acest mod, această grea problemă ar putea fi deslegată spre mulțumirea tuturor.

Bulgaria față de eventualele complicații balcanice.

Köln. — Corespondentul din Sofia al ziarului „Kölnische Zeitung” telegrafiază cu privire la situația actuală că *Bulgaria dorește o*

înțelegere pacinică între Serbia și Austro-Ungaria și că stăruiește în acest senz. Alianța balcanică nu poate fi târîtă, fără motive serioase, în eventuale complicații războinice din cauza unuia singur din membrii săi. Bulgaria s'ar împotrivi participării ei la asemenea aventuri. Cu un vădit sentiment de neplăcere se amintește posibilitatea unei modificări europene a păcii balcanice. Concesiunile largi la cari s'a declarat gata Turcia, provocară bănuiala că speră într'o schimbare în favoarea ei. Unele interese europene ar fi fost pare-se, luate în considerație. *Alianța balcanică însă va rămâne sub arme față cu primejdia unor complicații generale și nu va îngădui să i se smulgă victoriile de până acum decât doar prin succese războinice.*

Valona bombardată de greci.

Roma. — Agenția Ștefani află din Valona că o canonieră greacă a început bombardarea gheretei cablului submarin, dar tirul n'a fost eficace și canoniera n'a izbutit să întrerupă legătura submarină. Populația stă liniștită deși impresionată.

Tronul Albaniei oferit prințului Carol al României.

Belgrad. — „Tribuna” anunță, că șeful albanez Derviş Hima face propagandă pentru ca tronul albanez să fie oferit prințului Carol al României.

(Trimisul nostru special la Viena, care a înțrebat pe d. Derviş Hima dacă e adevărat svonul despre prințul Carol, d-sa a declarat că toate svonurile referitoare la această chestie sunt neadevărate, deoarece asupra persoanei viitorului cap al Albaniei va hotări congresul național care va avea loc la Valona.)

Macedonia înecată în sânge.

Londra. — „Times” află din Salonic: Macedonia e înecată în sângele victimelor nevinovate. Bulgarii au lăsat Macedonia cucerită pe mâna trupelor lor auxiliare, anume comitațiilor, cari au comis măceluri nenumărate, mai ales în districtul Avrethesar și Dedeagoci. Banderile musulmane au contribuit și ele la aceasta. Măcelurile dela Cavala au fost comise de către armeni, cari se asociază la armata bulgară ca voluntari

Conflict austro-sârb.

Viena. — În cercurile diplomatice se spune că Austria până acum n'a făcut nici un pas care ar fi agravat situația. Austria numai după încheierea armistițiului va lua atitudinea decisivă.

După aparență Rusia manifestă o atitudine dușmănoasă față de Austria și concentrează trupe însemnate la granița Galiciei. Cu toate acestea Rusia ține mult să mențină relațiuni amicale cu Austria, având drept scop să-și făurească oarecare influență asupra Albaniei.

Nu este exclusă însă posibilitatea ca Rusia să ia cât de curând o atitudine dușmănoasă față de Austria ba chiar să recurgă imediat la arme.

În general se poate spune că situația nu s'a calmat ci s'a amânat pentru un timp oarecare rezolvarea ei definitivă, indiferent prin ce mijloace.

Viena. — Din sursă diplomatică primim informația, că hotărîrea în chestia diferendului austro-sârb se va întâmpla la sfârșitul acestei săptămâni, ori la începutul săptămânii viitoare.

Moștenitorul de tron al României la Viena.

Berlin. — Azi dimineată moștenitorul de tron al României, A. S. R. Ferdinand, a plecat de aici la Viena. Mâne dimineată el va merge la Schönbrunn unde va fi primit în audiență la monarhul austro-ungar.

Senzația arsenalului din Viena.

Viena. — Poliția din Viena anchetează într'o afacere extrem de senzațională. Dela arsenalul din Viena s'au furat, între împrejurări necunoscute până acum, foarte mari cantități de munițiuni secrete de război. Cazul acesta a provocat mare senzație în cercurile militare. Crima aceasta va avea consecințe foarte neplăcute, deoarece furătura aceasta se atribuie lipsei unui control serios.

INFORMAȚIUNI

Arad, 5 Decembrie 1912

Dela Reuniunea femeilor române. *Proprietarii lozurilor sortite sunt rugați a fi cu răbdare, deoarece în lipsa de putere de muncă obiectele câștigate nu se pot expedia cu graba dorită, dar pe rând în timpul cel mai scurt posibil se vor expedia toate la adresa proprietarilor anunțați.* Sofia Beles, prezidentă.

Chestiunea albano-română. *Relativ la această importantă chestiune care pasionează pe Românii de pretutindeni, vom publica în numărul de mâine al ziarului un foarte interesant interviu, pe care l-a acordat trimisului nostru special la Viena, dl Derviş Hima, membru în guvernul provizor din Albania. Tot odată vom publica și convorbirile avute cu alți notabili albanezi cari petrec de prezent în Viena, de unde vor pleca la Valona ca să iee parte la adunarea națională a Albanezilor.*

Dela tinerimea noastră universitară din Cluj. Universitarii au aranjat o serată literară, la care au luat parte o seamă din fruntașii intelectuali ai Clujului între cari și venerabila figură a judeului în pensiuie dl Mănăstireanu. Interesul manifestat față de această serată a universitarilor a contribuit și ridicat succesul moral. — S'au cântat doine românești; cu graiul de d. I. Solomon, cu vicara de d. Putileanu, urmând apoi interesanta conferință a dlui Vasile E. Moldovanu. Dsa a înfățișat în note de excursii viața americană cu întregul ei bagaj de idei și aptitudini, și cu întreg terenul pe care se desfășoară. Entuziasmul, aleasa și subtila apreciere a lucrurilor, desprinderea imaginilor cu farmec și colorit, au contribuit la intimitatea și unitatea sufletească a celor din sală, cari au străbătut începând cu Hamburgul câmpul nesfârșit al mării, ajunși la țărâmurul american au continuat drumul prin marele New-York, prin Cleveland unde sunt 6000 frați de ai noștri, au văzut uriașul cataract Niagara, au traversat Chicagoul și St. Louisul. — Duete au cântat dnii Ion Lupu și Valer Pop, cel dintâi a cântat și solo. Corul universitarilor condus de dl I. Hozanu a intonat „Hora Unirii” a dlui N. Ștefu, încălzind inimile cu marea dragoste de frate.

Proiectata societate universitară „M. Eminescu” a rămas nerealizată, studențimea noastră din Cluj a rămas despoiată de cele mai elementare drepturi ce se pot da în civilizata Europă în veacul ce-l trăim unei societăți universitare. Centrul luminos ce-l va fi avut societatea de lectură, ar fi umplut necesități adânc simțite de viața culturală intensivă, căci azi numai cu astfel de foculare se pot spera organizații de muncă. Universitarii noștri cu greu vor putea satisface acele necesități fiind terenul atât de dușman. Dar la tot cazul rămân și celui mai puștiit căi de cultivare și noi mijloace prin cari vor ține sus și unitară viața universitară — studenții noștri vor trebui să le creeze prin abnegație și temeinică cultivare și interes față de toate mișcările vechi și nouă ale neamului nostru. Se pare că ar fi posibilă o grupare adevărată în jurul Casinei române din Cluj.

Corul universitarilor a cântat funebrele în cinerea amintirii marelui istoric Dr. Augustin Bunca, celebrată în biserica gr. cat. din loc. Dl protopop Dr. Dăianu a ținut un pătrunzător discurs de îndemnare la cultivarea virtuților de recunoștință față de inimile mari ce le-am avut în trecut.

Jidovii dominează Budapesta. La alegerile comuna le întâmplă zilele acestea în capitala Ungariei jidovirea a câștigat teren cutropitor, doborând pe toți acei candidați cari au pășit în numele antisemitismului în șirul candidaților

și alegând cu mare majoritate pe întreaga linie pe reprezentanții democrației jidovești. Din acest prilej ziarele zilnice au avut material imbelșugat din care se constată că sfârșitul dominației creștinilor în Budapesta e deja întâmplat totașa precum dominația jidovească și-a deschis cărările sale atât la reprezentanța comună cât și la toate posturile de conducere a vieții publice. Din 900.000 locuitori 202.000 sunt jidani, astfel că Budapesta stă la locul al doilea în Europa toată în ce privește numărul și procentul jidovilor. Considerând că, în urma situațiilor extrem de favorabile pentru dânșii, ovreimea se întărește și cu roiuri venite din alte țări, este de prevăzut că Budapesta a căzut deja pe partea lor și va forma cea mai inexpugnabilă redută a chestiunii semite pe întreg rotogolul pământului. Având în vedere aceste evenimente se poate întreba fiecare dintre noi: Este oare just din punctul de vedere național a idealului nostru să se propună în oarele de religione cu atâta admirație și risipă de energie istoria jidovilor și persecuțiile românilor (dealtcum strămoșii noștri) până când istoria propriului nostru neam, cultul eroilor și martirilor noștri demni de apoteozare rămân în vâlul întunerecului pentru miile de băieți cari știu numai de Rebeca, Saul, David etc...?

În legătură cu decretul nuntului papal din Viena. În corespondența trimisă dela adunarea preoților sătmărene se amintește, că nuntul papal din Viena a trimis un circular direct oficiilor parohiale — din comunele rânduite în noua încorporare — și nu oficiilor mai superioare cum se făcea până acum, ca dela data primirii acestui circular parohiile să se socotească aparținătoare noului episcopii de Hajdudorog. O altă corespondență sosită azi ne vestește ce s'a întâmplat bunăoară în Sanislău, că credincioșii s'au străduit de vreită îndelungată ca să ridice o nouă biserică și circularul a venit atunci când materia ul întreg era câștigat și toate odoarele bisericesti, lipsind numai o parte din pictura bisericii celei noue, pe care vara viitoare voiau să o sfințească. Avizați credincioșii de încorporarea la noua episcopie văzându-și toate strădaniile și cheituielile aruncate în vânt — un murmur de protestare și apoi un tumult de strigăte s'a deslășuit ca o furtună din mijlocul lor. După înșelarea ciudată a atâtor cuvinte aspre s'au putut reconstrui următoarele idei: noi avem Vlădică, noi avem limbă, noi avem biserică și suprema datorie ce o avem e să le păzim cu ultimul strop de energie ce ni-l dă ultimul cuvânt ce-l putem rosti și ultima mișcare ce o face trupul nostru. La 1500 de credincioși în acea zi de sărbătoare au cerut fruntașilor să facă proteste în scris pe cari ei le vor subscrie și să le trimită ori la Roma ori la nuntul din Viena.

Dacă acelaș avânt și aceeaș energie ar fi deșteptate și din celelalte comune vizate, mai că nu ne-am teme de primejdii. Se pare a fi momentul când să se însemne cu toată energia claritatea conștiinței noastre.

Promotie. D. Eugen Nyéki, originar din Bihor a fost promovat doctor în științele juridice la universitatea din Cluj.

Din camera ungară. Azi camera a ținut ședința sub președinția contelui St. Tisza. În această ședință s'au continuat desbaterile asupra bugetului ministerului de comerț.

Din sâborul bosniac. În ședința de Marti a sâborului bosniac opoziția clubului sârbesc, din care fac parte partidul țărănesc sârb și radicalii, sub conducerea deputatului Stojanovits din Morastir au înscenat scandaluri pentru a împiedeca votarea proiectului de lege referitor la construirea căilor ferate în Bosnia. Sârbii au

protestat cu vehemență contra acestui proiect iar deputatul Scepan Orgjic a atacat în termeni foarte aspri monarhia și pe generalul Potiorek, șeful guvernului provincial. În șgomotul produs în urma protestării sârbilor, reprezentanții guvernului și președintele sâborului s'au retras. În învălmășeala generală referentul proiectului, arhitectul Vancas, numai cu greu a putut fi apărat de insulte mai grave, iar spatele tribunei prezidențiale a fost aproape distrus. Restabilindu-se întrucâtva liniștea sâborul a votat proiectul, între aplausele majorității și protestările a-surzitoare ale sârbilor.

Divergențele dintre partidele sârbești din Serajevo — au putut fi în zilele din urmă întrucâtva aplarate, ajungându-se la o înțelegere referitoare la chestia limbii. În sâbor se va înainta o propunere în sensul că limba sârbocroată să fie recunoscută de limbă oficială iar în școli, în oficii și la căile ferate să fie obligatoare întrebuințarea acestei limbi. Totodată se va declara și egala îndreptățire a scrierii cu litere cirile și romane.

x **Cafea prăjită,** tea, rom, să cumpărați numai dela Preszter, Budapesta, str. Kecskeméti, Nr. 8.

x **Pastilele de piept ale lui Egger** sunt cu efect sigur și grabnic în contra tusei, răcelei și ilegmei. Sunt neintrecute ca leac în contra durerii de gât și a înădușelei. Nu strică stomacul, au un gust foarte bun! Se pot căpăta în fiecare farmacie (apotecă) și drogerie. Cutia costă una și două coroane. Cutia de probă: 50 fileri. Depozitul (magazinul) principal: Dr. Egger Leo și Egger I. Budapest VI., Révai utca 12.

CRONICA SOCIALA

Un nou despărțământ al „Astrei”.

Comitetul central al Asociației pentru literatura română și cultura poporului român din Sibiu, în ședința sa ținută la 2 Nov. a. c., aprobând hotărârea luată în adunarea despărțământului Sătmăro-Ugocea ținută la Arduș la 11 August a. c. ca vechiul despărțământ să se desfacă în 5 despărțăminte: Baia-mare, Somcuta-mare, Seini, Sătmăro și Carăiu-mare, pe subsemnatul m'a încredințat cu organizarea despărțământului Sătmăro, care va cuprinde cercurile administrative — pretoriale — Sătmăro, Cingir și Arded. Cu toată onoarea invit deci pe toți iubitorii și părținitorii culturii poporului nostru la adunarea constituantă ce se va ținea în Arded-Erded în localitățile hotelului „Panonia” la 14 Decembrie st. n. a. c. la 10 ore a. m. cu următoarea ordine de zi:

1. Constituirea ad hoc.
2. Inscrierea membrilor noi.
3. Alegerea directorului și alor 4 membri în comitetul central.
4. Verificarea procesului verbal.

Nutresc speranța că toți, cari suntem puși de prevedință de a fi pionerii celor mai scumpe clinedii ale neamului nostru, ai limbii și culturii naționale, aici prin ținuturile mărginașe, ne vom ști ridica la culmea misiunii noastre.

Cu ajutorul lui Dumnezeu înainte. Nagymadarász (?) 29 Noembrie 1912. Marcus protopop, delegatul comitetului central.

Societatea de lectură română din Cluj vă invită la adunarea generală, care se va ținea la 15 Decembrie 1912 în localul societății (strada Unió Nr. 12) cu următorul program:

1. Deschiderea adunării.
2. Alegerea notarului și a comisiei de verificare.
3. Raportul general al secretarului.
4. Raportul casarului și controlorului, prezentarea inventarului despre averea societății și absolutul.
5. Budgetul pe anul viitor.
6. Alegerea noului comitet în sensul § 9.
7. Propuneri.
8. Închiderea adunării generale.

Comitetul.

Cronica feminină

Cuvântare

Prezintă de prezidenta Maria B. Baiulescu, cu ocazia adunării generale a Reuniunii femeilor române din Brașov, ținută în 18 Noembrie 1912.

Onorată adunare generală,

Vă salut stimatelor doamne, — salut adunarea generală, la care ne-am întrunit noi femeile române din Brașov ca să urmărim fără preget înaltul și demnul scop al Reuniunii noastre.

Trebuie să ne mărturisim noi însene, că valoarea înzestrată și meritul femeilor române din Brașov este această instituție. Da doamnelor, fala noastră este o activitate de peste șase decenii pentru înălțare și cultură. Munca noastră fără șovăire, cu trup și suflet spre ținta dorită; munca noastră săvârșită din *proprile noastre puteri* fără nici un sprijin, fără imbold, ne dă dreptul a simți o mândrie internă.

Deviza noastră ar trebui să fie „*noi prin noi înșine*” căci picătură de picătură ca sănguitoarele albe, femeile române din generație în generație au adunat și au adăugat capitalul lor, fără ca să-l dădă măcar să fi fost ajutate cu vre-o donație mai mare la acest capital.

Și totuși în tăcere, fără laude șgomotoase au urmat calea lor. Chiar dintru început au împărțit ajutoare bănești orfelinelor și fetițelor sărace din localitate și pe aiurea. Mai târziu când mijloacele au fost de ajuns, ani îndelungați au susținut o clasă superioară de fetițe, la care au propus profesorii dela gimnaziul nostru și astfel reprezentarea așa zicând o clasă civilă. Afară de aceasta se dădeau ajutoare bănești anuale la școlile din Blaj și din alte părți.

Înainte cu 26 de ani Reuniunea noastră însă a schimbat direcțiunea, instituind Internatul nostru de fetițe cu școală casnică la care s'a adaus mai târziu orfelinatul.

Această instituție a adus cele mai bune servicii poporului nostru, căci rânduri, rânduri de fete române și-au câștigat cunoștințele necesare vieții precum și principiile sănătoase de educație în acest Internat, la care au pelerinat din toate colțurile locuite de Români și rânduri rânduri de orfelime și fetițe sărace și-au aflat adăpostul, creșterea, hrana, iubirea familiară și viitorul în orfelinatul nostru.

Cu bună credință afirm deci că Reuniunea noastră dintru început și până în ziua de astăzi a răspândit și răspândește binefacerile sale pentru tot poporul nostru românesc și astfel o putem numi una din cele mai valoroase instituții care calcă în urma strălucitei noastre Astre.

Doamnelor! Dacă, prin faptul ce-l ilustrez puțin avea mângâierea de a ne fi împlinit datoria în trecut și în prezent, nu însemnează că am fi îndreptățită a ne odihni de munca noastră.

Nu, nici decum! Reuniunea noastră este prea viguroasă și femeia română intelectuală prea puternică în devotamentul său, ca să nu-și potenteze energia după rezultatele obținute.

Astfel și noi. Cuvântul meu rostit cătră d-voastră în adunarea generală din anul trecut, al cărui simbol era de a conchema toate reuniunile femeilor române la o lucrare comună; integră pentru binele poporului nostru, n'a căzut pe țarină stearpă. Glasul nostru a avut răsunet, chemarea noastră de a învinge hora sublimă a *Uniunii femeilor române* din acest regat a atins inimile surorilor noastre.

Nu este departe timpul doamnelor mele, când se va realiza congresul tuturor Reuniunilor femeiești și cu toate vom chibzui și vom afla căi nouă de activitate, deoarece la noi este încă vast terenul necultivat.

Se știe că munca socială feminină, este unul din cei mai însemnați factori în viața popoarelor de

astăzi. Prin ea se rezolvă problema umanitară, problema ajutorării reciproce, pe care nici statul nu ar putea-o rezolva. Prin gruparea feminină se egalizează încâtva partea celor nedreptățiți, se alină mizeria, se mângâie sărăcia, bolnavii, flămânzii bătrânii, copiii și toți cei desmoșteniți.

Tot în sfera acesteia cade și grija de educațiunea fiicei poporului său, dela care depinde în prima linie viitorul, valoarea și bunăstarea unui popor.

Cu cât mai mult trebuie să sărim noi în ajutorul poporului nostru vitreg de soarte.

Congresul nostru va stabili ca pretutindeni femeia română să fie crescută ca *sufletul familiei sale*, ca *conștiințioasă educatoare* a fiilor neamului său, *harnică economică* în căsnicia sa, ca *iscusită agonișitoare* în ramul gospodăriei și a industriei casnice.

În scopul acesta vom crea secții de școli sătești pentru gospodărie, și industrie casnică în toate comunele române.

Vom îngriji mai departe de viitorul fiicelor noastre deschizându-le căi în cariere industriale și de comerț.

Vom crește surori de caritate, vom griji de mamele suferinde în timpul când nu pot lucra, vom lua în seut copiii muncitorilor, vom crea bucătării populare și altele.

Vom stărui mai departe ca pretutindeni să se ocrotească orfanii după exemplul Reuniunii noastre și ținta noastră va fi *crearea unui mare orfelinat* pentru copiii de ambele sexe, asigurându-le viitor și ferindu-i de instrăinare.

Doamnelor, nu vă tresaltă inima de bucurie, gândindu-vă la realizarea acestor proiecte pentru viitorul nostru.

Fu simț în inima mea fiorul sfânt ce ne dă marea speranță de a vedea idealul nostru apropiat și cred că aceasta mare serbătoare când Reuniunile femeilor române vor veni la noi va fi recompensa tuturor faptelor bune și frumoase ce le-a făcut Reuniunea noastră.

Și va mai avea o răsplătă această domnă instituție, căci bunul Dumnezeu va trimite și va îndemna vre-un mare binefăcător, care din cornul său îmbelsugat va risipi și va ajutama ca să se poată realiza marcele orfelinat din viitor.

Doamnelor, să fim conștii că suntem în zorii unei mari și frumoase mișcări feminine.

PACINI HASELETE.

Un profil demn de studiat.

Birjarul vienez. — Mentalitatea și starea lui socială. — E un învins sau un biruitor al vieții?

Viena, 3 Decembrie.

Mi-e mîntea încă tulbure de drum și trupul obosit de zdruncin. Am plecat din Iași Luni și am ajuns aici Sâmbătă. Câte am pățit în timpul ăsta, nu mai spun la nimeni. O epopee întregă. Așa că, dacă aș căuta să depăn acum câteva amintiri mai dificile, n'aș putea.

Lucruri mici, ușoare și glumețe, iată ce v'aș putea comunica astăzi. Prin urmare ascultați.

Când am sosit în Viena, în Staatsbahnhof, pe peronul gării, un domn bine făcut, înalt, deschis la față, mă salută cu mult respect — mai exact cu multă curtoazie — și mă invită să iau loc în cupeul său.

Am mulțămît plin de sfială în fața acestui gest de bună creștere, grăbind să adaug în acelaș timp „amabilului domn” că-mi aștept birjarul meu No. 923.

— Dar și eu sunt liber!

Dumnezeule! Domnul acesta splendid echipat, cu o îmbrăcăminte de cel puțin o sută de ori

mai bună ca a mea, cu un joben înțeresc, cu un aer de nobleță subtil de distinsă, acest domn îmi oferea alesele sale servicii în calitate de „birjar”!

Nu l'am lăsat să-mi sue el geamantanul pe capră; își boțea cu siguranță jacheta, sau poate o rupea în vre-un cârlig. L'am suit eu singur, înțet, înțet, cu trudă, dar l'am suit. Eram atât de mulțumit în sufletul meu și eram atât de mândru că i-am putut administra acestui domn „prea bine îmbrăcat”, o lecție de sincer și superior democratism!

Firește dsa nu s'a sinchisit de loc. Și-a luat locul pe capră, și-a aprins cu mult tact havana — pun pareu că-l costa 2 cor. — a izbit disprețuitor și ilegmatic ușa cupeului după noi, și-a sfichiuit cu eleganță calul, și-a pornit înainte, așa ca de-o plăcere!

Mă simțeam atât de mic, atât de umilit, color, zgribulit cum eram în cutiuța strîmtă și întume-coasă ca o celulă. Remușcări neîțelese îmi tulburau sufletul și par'că gânduri de grea vină îmi muștra cugetul.

Plin de sfială îmi aruncam când și când privirea afară. El pe capră solemn ca Barigaldi, ca Bismark, plin de prezență întregii sale personalități, lat în spate — și nu o lățime trivială! — stătea nepăsător, pufuindu-și havana în rото-coale lenese de fum!

Și de ce-și lăța mai mult spatele, de ce mă micșoram mai tare în cupeu. Eram prizonierul, selavul și umilitul lui!

Pentru mine dânsul nu mai însemna un om necăjit care-și agonisește cu trudă pânea zilnică sie-și și familiei sale, nu, ci însemna un autocrat, un împilator de conștiinți, un infam burghez — da! un burghez — un biurocrat al meseriei sale!

Titlul de proletar mi-l luasem cu mândrie pentru mine și scrișeam din dinți în cutiuța mea, amintind acestui „domn” ciasul răsbunărilor depline!

Pe Floriangasse când am ajuns, s'a dat jos de pe capră și iarăș solemn și grav mi-a deschis ușa. Hainele! N'o să-i pot uita hainele! Erau cu mult mai bune decât cele nouă din geamantanul meu! Cât mă umilise omul acesta!

Îmi era frică să ies din lădiță, Dacă mă molestează? Dacă-mi aruncă cuvinte jignitoare prestigiului meu? Treceam prin una din cele mai grele momente psihice.

Hotărîrea mea însă l'a dezarmat. Am ieșit repede din cupeu, i-am făcut semn să-mi coboare geamantanul, am privit repede înregistratorul pentru plată — și fără să mă uit în ochii lui — nepăsător, calm și susținut i-am aruncat în mână o piesă de 5 coroane.

Mi dezarmasem! Într'o clipă par'că, trupul meu învins și umilit odinioară, luă în lungime proporții uriașe, topind sub privirile sale mărețe ființa unui om ce-și merită pedeapsa!

Corneliu Carp.

MED. UNIV.

DR. CORNELIU DĂRĂMUȘ,
SPECIALIST ÎN BOALE DE FEMEI ȘI
SPECIALIST ÎN MORBURI DE DINȚI

ALBA-IULIA (PIAȚĂ).

ORDINEAZĂ: dela 8-10 pentru boale de femei. Dela: 2-5 pentru morburi de dinți.

(Da 537-20)

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se rînovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrute artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

ECONOMIE.

Bursa de cereale.

Cursul azi la ora 12 și jum.

Budapesta, 5 Decembrie.

Grâu pe Aprilie	12.02
Săcară	10.56
Porumb (Cuceruz) pe Mai	7.76
Ovăș pe Aprilie	11.80

Băncile populare și cooperativele sătești în România.

V.

Am încercat, în articolele noastre precedente, să prezintăm cititorilor acestui patriotic ziar un tablou al dezvoltării și al situației actuale a băncilor populare din țară. Vom examina, de aci înainte, celelalte instituțiuni cooperative cum sunt: *obștile de arendare și cooperativele de producție și de consumație* de tot soiul.

Suntem datori a observa dela început că aceste asociațiuni cooperative sunt pentru prosperarea economică a clasei noastre rurale *tot așa de importante* ca și băncile populare și unele din ele, cum sunt spre exemplu *obștile de arendare* au jucat chiar un rol decisiv în începuturile așa de grele ale emancipării țărânilor noastre. Ne permitem deci a solicita atențiunea publicului românesc și pentru acest capitol din viața economică a clasei noastre rurale, clasă căreia ar trebui să i se dea încă și mai mult sprijin și și mai multă sollicititudine decât i se arată!

Obștile de arendare.

Nu ne trebuie multe cuvinte spre a scoate în evidență rolul eminent pe care sunt chemate să-l joace obștile de arendare în propășirea economică a țărănilor noștri așa de oropsiți până acum câțiva ani. Scopul firesc al acestor societăți de arendare este a procura țărănilor asociați în condițiuni mai ușoare pământul trebuincos, mai cu seamă acolo unde țărăni nu posed pământ în deajuns sau unde marii proprietari nu pot sau nu vor să-și cultive singuri toate moșiile.

„Sătenii înțelegând dela început folosul ce prezintă pentru ei mișcarea cooperativă au căutat să îmbrace în vestmântul cooperativ toate nevoile lor”, se spune introducerea cu privire la obștile de arendare, în Anuarul Casei centrale pe 1910.

Datele statistice pe cari le-a cules și le-a sistematizat direcțiunea Casei centrale și cu privire la activitatea obștilor de arendare ne întăresc din ce în ce mai mult încrederea cu care am primit dela început această mișcare. Iar cât privește rezultatele practice, obținute de țărăni cari fac parte din aceste obști, ele sunt de natură a le întări din ce în ce mai mult *conștiința propriilor lor forțe* și a-i face mai îndrăzneți *în lupta lor contra arendașilor străini* (greci și ovrei), cari se obișnuiseră a privi țărânilor noastre ca o masă inertă, inconștientă, bună de exploatat!...

S'au adus, de către unii autori interesați în cauză, obiecțiunea că obștiile de arendare ar fi depreciind agricultura prin cultura extensivă (iar nu intensivă) și nerațională ce ar fi făcând-o aceste obști. Dacă studiem însă lucrurile mai de aproape vedem îndată că această obiecțiune este cu desăvârșire lipsită de temei. Cercetând admirabila organizațiune a obștilor sătești ne vom convinge imediat că ele nu numai că nu depreciază valoarea pământului și nu numai că nu fac să scadă producțiunea, ci dimpotrivă, grație *culturei individuale* pe loturi, care se practică, fac să crească șansele unei recolte abundente și prin urmare contribuiesc la creșterea proporțiunei producțiunei generale a țării. Aceasta din punct de vedere economic general. Cât îi privește pe țărani în special utilizarea obștilor de arendare nu se poate contesta.

Cum funcționează obștile de arendare? Țărăni noștri, cultivatori de pământ *se asociază, tot în baza legii Băncilor populare sătești și a Casei lor centrale*, și formează o obște de arendare din anumită comună spre a exploata, în arendă, *o anumită moșie*. Există un „statut-tip” pentru obștile de arendare după cum există unul și pentru băncile populare.

Obștea nu se va putea constitui — conform acestui statut — decât având un minimum de 25 membrii. Capitalul social se compune din sumele vărsate drept garanție sau alte anticipații din arendă sau din cheltuieli și din vărsăminte ce fiecare din asociații obștei vor aduce în urmă. *Partea fiecăruia nu poate fi mai mare de 5000 lei*, iar minimul mizei sociale (a părții fiecăruia) nu poate fi mai mic de 20 lei.

Obștea odată constituită numește din sânul ei mai mulți *mandatari*, însărcinați a trata cu proprietarul sau cu reprezentantul acestuia, a fixa cu proprietarul prețul arendeii, a semna, în numele obștei, contractul de arendare. Mandatarii sunt numiți pentru toată durata societății. În același timp obștea de arendare alege un număr de *censori* cari au misiunea de a controla gestiunea mandatarilor obștei; censorii se aleg pe un an și sunt realigibili.

Articolul 10 din statutul-tip spune: „Pot fi membri în obște locuitorii majori *fără deosebire de sex* (deci și țărânce, spre exemplu văduvele), a căror ocupațiune *de căpetenie* este plugărie”. Un membru se poate retrage din obște când voiește.

Membrii obștei sunt răspunzători în mod solidar și nelimitat față de proprietar pentru toate obligațiunile ce derivă din contractul de arendare. Față de terții ei sunt răspunzători solidar însă numai cu părțile ce au în obște. Față de Casa centrală a Băncilor populare și a Cooperativelor sătești sunt solidari și responsabili în mod nelimitat pentru toate sumele împrumutate dela această casă precum și pentru dobânzile acestor sume (art. 11.).

Cum se face *cultura* pământului de către obște? Statutul prevede că fiecare membru al obștei va primi *un lot* în proporțiune cu capitalul ce a adus în obște. Cultura în fiecare

lot este *individuală*. Fiecare titular al unui lot muncește pe socoteala sa și îngrijește de lotul său. El are tot interesul să muncească bine, *cât mai bine*, deoarece *recolta obținută îi va aparține în mod complet*, lotul rămânând în stăpânirea sa până la liuidarea Obștei.

În practică se procedează în modul următor: Țărăni constituiți în obște consultă un agronom specialist care întocmește *planul economic* al întregii moșii luate în arendă. După ce s'a fixat bine destinațiunea fiecărei părți din întinderea totală se împarte întreaga moșie în mai multe tarlale conform asolamentelor stabilite în planul economic general. Fiecare *tarla* se împarte apoi în mai multe *loturi* și se atribuie apoi fiecărui țaran obștean, *prin tragere la sorți*, lotul său. Se ține cont cu acest prilej, de nevoile fiecăruia și de *puterea de muncă individuală*. În niciun caz însă un membru al obștei nu va obține un lot mai mare de 10 ha., dacă moșia arendată nu îndestulează necesitățile obștei întregi.

Este interesant că în fiecare tarla se cultiva același fel de semănătură și, pe cât posibil, se întrebunțează aceeași calitate de sămânță. În chipul acesta se stabilește o *uniformitate* foarte utilă exploatării, astfel că există moșii arendate de obști țărănești cari ne fac impresia a fi cultivate de un singur stăpân, de o singură mână. Acest fapt mai oferă avantajul că preîntâmpină rivalitățile și neajunsurile de tot felul cari ar fi inevitabile dacă nu s'ar dat tuturor țărănilor obșteni aceeași calitate de sămânță, sau, în general, nu li s'ar oferi aceleași mijloace prielnice unei culturi fructuoase.

Vom continua cercetările și constatările noastre într'un număr viitor.

Paris, 1 Decembrie.

M. R. Ș.

POȘTA REDACȚIEI.

Ardeleanul. Regretăm osteneala d-v. de a fi scris atâta și totuși prea târziu decât să mai putem publica. Gazeta — după cât ne aducem aminte — a publicat un raport amănunțit, la timpul său, și lumea românească a aflat de ceea ce întâmplare. În Gazeta era, de altfel, local raportului d-v., — chiar dacă, cum spuneți d-v. cei che-mați nu și-ar fi făcut datoria.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

N. Manițiu, preot, Vurpod. Am primit 10 cor. ca abonament până la 1 Martie 1913.

Dimitrie Vușcan, Serges. Am primit 14 cor. ca abonament pe sem. II 1912.

Miți Iarca, inv., Cernatfalău. Am primit 11.80 cor. ca abonament până la finea anului curent.

Vasile Gavriș, Vadafaleu. Am primit 10 cor. ca abonament până la 1 Martie 1913.

Ioan Petra, Beiuș. Abonamentul d-v. e achitat până la 15 Decembrie st. n. l. c.

Aurel Blidariu, Sacul. Abon. e în regulă până la finea anului.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

La tipografia „CONCORDIA” alii aplicare momentan un mașinist care se pricepe și la lucrări în ton precum și la sterotypal.

Reflecții să se adreseze la administrația ziarului nostru.

Margit-Viora { CRÈME
POUDRE.
SĂPUN.

Nestricăcioase, depărtate de pe față pistrii și totfelul de necurățenie — Prețul 1 cor. 60 fl.

În contra tăciunelui de gâru.

Cel mai bun mijloc

O dosă 40 fl., care ajunge la 100 kgr. grâu.

Praf pentru porci,

care promovează îngrășarea

1 cutie . . . . . **70 fl.**
1/2 Kgr. . . . . . **1 cor. 50**,
1 „ . . . . . **2 „ 50**

De vânzare numai la: **BRAUN ERNO** farmacie la „Sfta TREIME”, Timișoara-Iosefin str. Bem 71

De 116-230)

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru“.

„SEVERINEANA“ societate comercială din Caransebeș primește

un commis

din branșa coloniilor cu o praxă îndelungată. Cei cari și-au câștigat și praxă în fererie și sunt eliberați de miliție, sunt preferați. (Se 603)

Manuale folosite și noi

pentru toate instituturile de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307-100)

Se caută

un scriitor

cu practică bună. Ofertele să se trimită Domnului

Dr. Silviu Pascuțiu,
advocat, Borosjenő.

Un

candidat de avocat

astă momentan aplicare în cancelaria subscrierului.

Dr. Alexandru Pop, avocat.
Po 816-6 Rodna-veche (Óradna).

Aviz.

Avem onoare a aviza mult onorații noștri mușterii cât și onoratul public, căci în magazinul nostru de ghetete se poate cumpăra totfelul de ghetete după moda cea mai nouă pentru domni, dame și copii cu cele mai modeste prețuri. Toate ghetetele sunt fabricatul nostru propriu de mână, din cel mai bun material.

Vă rugăm a încerca și vă veți convinge.

Cu stimă:

A 521-25
Asociațiunea pantofarilor
(Arad) Czipészek Termelő Szövetkezete)
ARAD, Szabadság-tér nr. 14 „La cizma roșie”.
IUSTIN OLARIU, director executiv.

Căsătorie.

Sunt tânăr de 23 ani, ales de preot într-o comună de peste o mie de suflete și dispun de o avere min. 50.000 cor. In lipsa de cunoștințe, caut pe aceasta cale o domnișoară de religiea gr-or. inteligentă, sănătoasă și econoamă bună, care ar avea și o zestre de bani gata minimală 10.000 cor. Ofertele însoțite fiind de poze să se trimită la adresa Adm. sub deviza „Modestul”. (U 632)

Direcțiunea Societății acționare „BISTRITANA” institut de credit și economii în Bistrița în ședința din 23 Octombrie a. c. a decis crearea etalonului de interese la depuneri, anume cu începerea anului 1913 va solvi după depunerile

1-6000 Cor. 5 1/2 % iar
peste 6000 „ 6 %.

Direcțiunea institutului de credit și economii Bistrițana.

ANUNȚURI
se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta. :-:

Dr. Cornel Papp, avocat

și-a deschis

cancelarie advocațională

în Beiuș în casa Doamnei văd. Veghső în fața cu judecătoria regească. (Pa 630)

Anunț.

Dorese cunoștința unei fete bine crescute pe cale epistolară promițând discrețiunea cea mai mare. Sunt ofician de stat și proprietar, scrisorile sunt a se adresa sub numele „Cornel” Diesőszentmárton „postrestant” (La 629)

MĂȘINI
pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlamez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reller Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93-13.

(Ha 140-120)

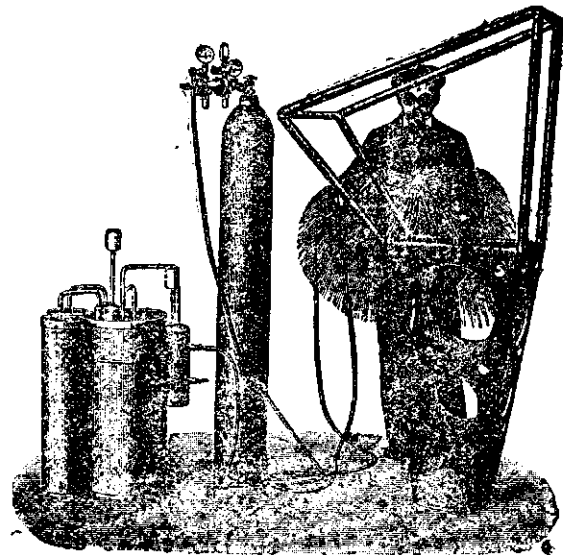
Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199-120)

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-și fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceea își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

(Fo 225-100)

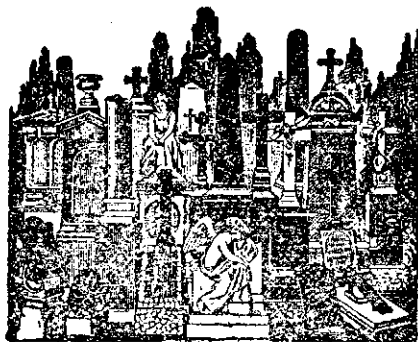
A R A D.

ADOLF SCHNEIDER

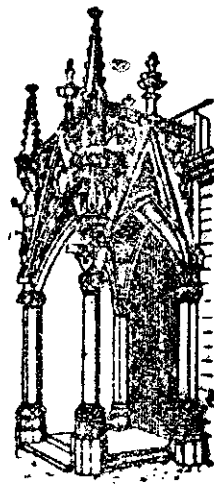
Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIU.

(Se 186-60)

Intreprindere de Monler, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articoli de ciment: socluri, parcame, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, renise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de morminte, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, ferrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vâlaj, etc. Granit artificial și pietri artificiale din năsip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

LUDOVIC BINDER

GIUVAERGIU, CIASORNICAR ȘI AURAR
(Membru al Uniunii Horlogere).

MEDIAȘ (MEDGYES) Markt platz nr. 11.

Mare magazin de: oroloage de Elveția, de aur argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendul. Bijuterii fine și artelii de briliante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de China, artelii optici. In marele meu atelier de bijuterii se execută totfelul de bijuterii, și se reparaază cu specialitate bijuterii și ciasornice, pe lângă garanță. Prețuri moderate. Serviciu conștiințios.
(Bi 493-30)

(Si 4-40)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante
plăoșiere? numai

la fabrica de plăoșiere **Gustav Schmidt**, SIBIIU Piața-mare în palatul **Bodenkredit**

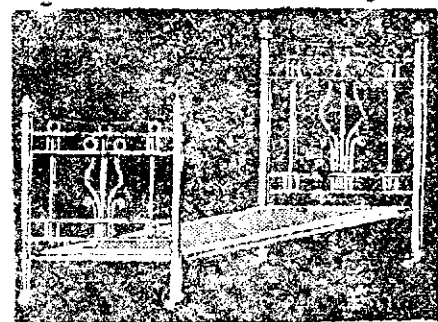
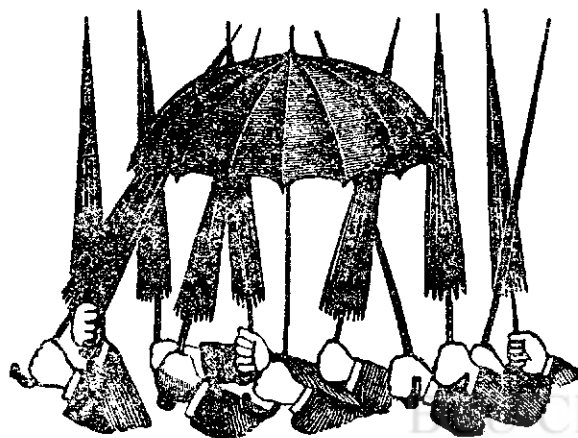
se pot afla noutățile cele mai moderne

Ent-tout-cas

și

plăoșiere

pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună **cu prețurile cele mai ieftine.**

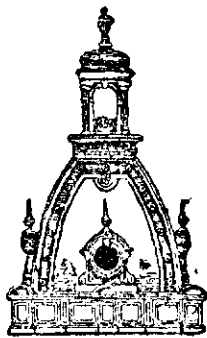
Totfelul de
mobile de fier
și
matrate de fir

cu cadru de lemn și fier precum și **PATUL-MASĂ** brevetat, care ziua se poate întinde ca masă, iar noaptea ca pat, se pot procura cu prețuri ieftine dela

fabrica de mobile de fer a lui
Wertheimer Géza

Losoncz, Tugár-tér 3.

(Ve 167-15)

Conrad Martin și Frații

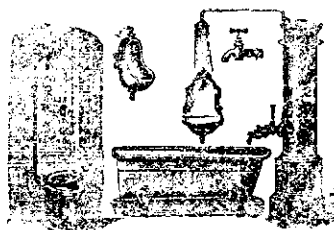
tinichigiu artistic și pentru edificii în
MEDIAȘ—MEDGYES
Kö-utca 17—Farkas utca 33.

Pregătește în atelierul său aranjat cu mașini totfelul de lucrări pentru zidiri,

lucrări de tinichea, înfrumșetări, acoperire de biserici și turnuri, lucrări de stacmol turnat pentru ornament, precum și pentru firme, apoi și vane de scaldat în toată

mărimea ș. a.

(Ma 575-10)

Prețuri ieftine

Aurel B. Grün és Testvére

SIBIIU-NAGYSZEBEN strada Cisnădiei nr. 5.

In prăvălia noastră de sub acest număr se pot cumpăra pentru prețuri favorabile stoffe pentru costume în cele mai moderne modele mătăsuri în toate colorile existente draperii de dantele, zephyruri engleze pentru cămeși de bărbați și bluze. Flanele Tennis în calitate, cari nu-și pierd culoarea, mare asortiment de dantele, alb-turi pentru bărbați, cele mai bune fabricații de gulere și mangete, cravate, corsete și toate necesariile de croitorie.

(Gu 568-30)

Prețuri ieftine

Serviciu prompt și solid.

De aproape 50 de ani renumita firmă

Heldenberg

din Sibiu str. Cisnădiei 9 este cel dintâi și unicul magazin de pianuri și harmoniuri

al Transilvaniei, al cărei proprietari sunt specialiști în construirea pianurilor și au și diplomă de conservator. Își recomandă la caz de lipsă de

pianine, pianuri și harmoniuri,

instrumentele alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu cele mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanță.

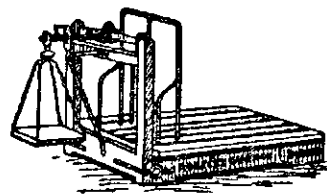
(He 391-30)

Fond. în anul 1872.

Rostély György urmașul lui Ziska

BUDAPEST, VI., Eötvös-u. nr. 51.

Vis-à-vis de gara de nord. Comunicație cu tramvaiul electric din orice parte.

(R. 338-30)

Artelii pentru fauri, fabrică de clătare pentru cereale și de balansuri centimale. Liferantul bursei de cereale și efecte din Budapesta. —

Reparațiile se execută ieftin și prompt.

Catalog de prețuri, cu provocare la ziarul „Românul”, se trimite gratis. —

Bencsik Zsigmond

în DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze** cusute cu mână în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galoși, ghete comode și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură.

La comanda din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu :: prompt ::

Be 318

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sporocasa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de instituțiile financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR.—EXECUTIV AL „ALBINEI” ȘI PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloacele asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grîndinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca sovizitori buni și cu legături — pot fi primite oriunde în serviciul societății!

„Banca generală de asigurare” de informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

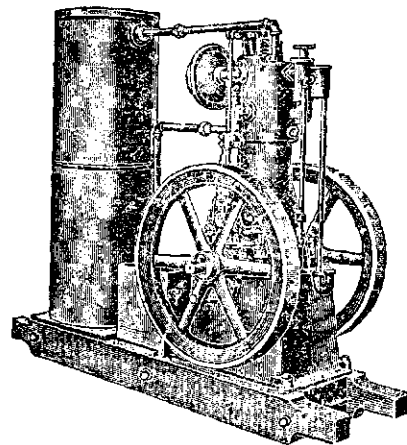
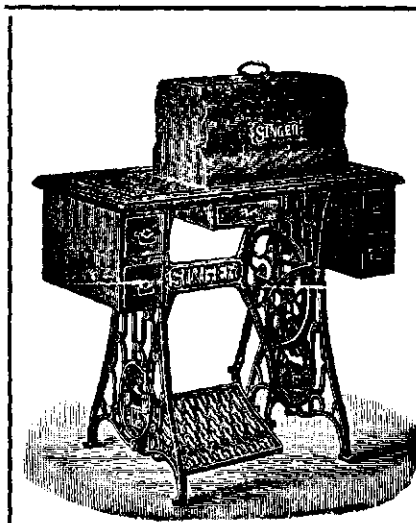
„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CABAS—EYEBIN **Arad str. Jozsefföherceg nr. 1** (lângă Banca „Victoria”).
Telefon nr. 850

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvár. In colțul străzilor
Unió și Rozsa. —

Magazin permanent
de materii din țară și
străinătate pentru
toate sezoanele. Co-
mandele din provincie
se execută prompt.
E suficient a se tri-
mite o haină croită
:: bine :

(Be 157-60)

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și ceasornicar

in Orăștie Szászváros.
Filiată în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și
ceasornice pe lângă garanție și prețuri
moderate. — Se fac orice reparaturi de
juvaere și ceasornice de aur, repede, pre-
cis și ieftin. Serviciu conștiințios. G 134-59

BĂRBAȚII DEBILI

și recâștigă puterea bărbătească pierdută, dă
întrebuințoază

tabletele „Neosan”

Brevetate și scutite prin lege.

Remediul probat și sigur contra debi-
tății bărbătești, contra impotenței
pentru păstrarea puterii bărbătești
la cele mai înaintate bătrânețe.

Nu strică stomacul și peștetot n'are nici
efect stricacios.

1 cutie cu 4 coroane 50 file
20 pilule
Se trimite cu ramburs în modul cel mai ușor
Depozit principal pentru Austria și Ungaria

Farmacia lui HUGO ÖRKEN
Budapesta VII., Thököly út 28. Depot 115 (1931)

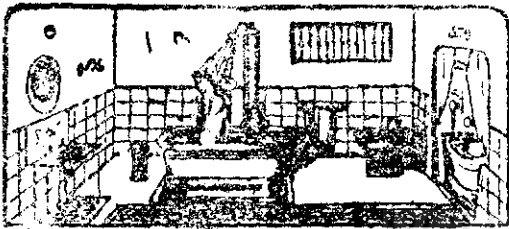
EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriază de instalațiuni

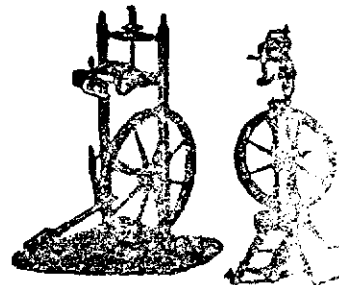
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la
edificii, precum coverișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase
pentru bucatărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele.
Specialist în apaducte la case, canalizări,
conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de toffelul
de la 3 coroane în sus. — —
Engrosiștilor li-se dau rabat.
Depozit bogat în vâni de
scăldat, cămine, closete etc.
Serviciu conștiințios. Prețuri
moderate. Reparație promptă

Premiate cu medalle de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn
și de galanterie provăzută cu motor electric

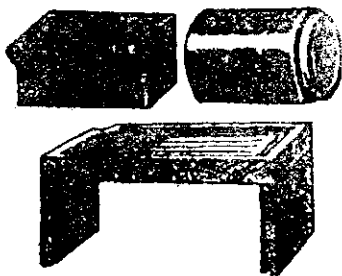
Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5

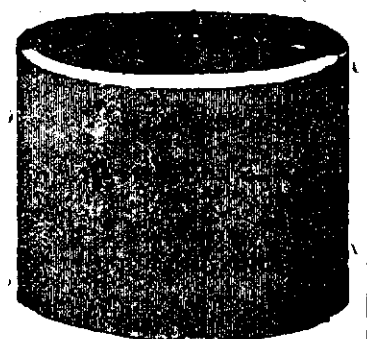
Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu
mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii
execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide și ieftine.

(K 123—)

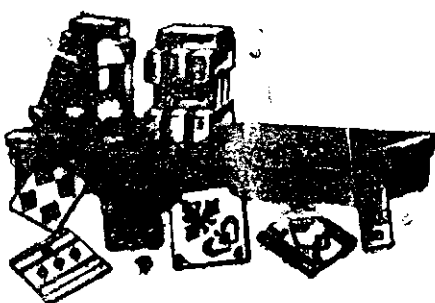
Edificare ieftină!

Intrece ori-care edificare din alt material.
Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face
prin prepararea în mod propriu al betonului
ori alte materii.

Primesc toffelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice
și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de
terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu,
țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips,
var stins ș. a. — Prețuri curentetrimit gratuit.

IOSIF SIMIGS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de
obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. **LUGOȘ,** Strada Buziaș 37.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
ți dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roaga onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

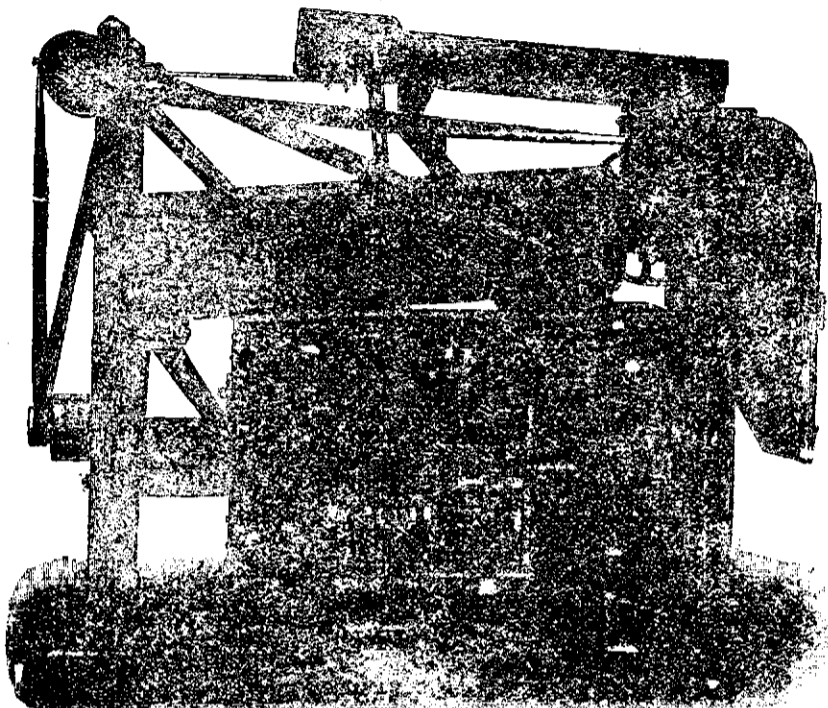
FRATII SCHIEL

FABRICĂ DE MAȘINI, STABILIMENTE PENTRU
EDIFICARE DE MORI, TURNĂTORIE DE FER.

Brasov.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Execută stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisie, mașini de scărmanat și de tors lână. (SI 50—60) II.

„VICTORIA”

carătoare combinată de bucate. Cea mai modernă și perfectă mașină de curățit, cu oala aspirator-trilor și descorticoarea cu smirgel.

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandația noastră. In caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”.

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA ÎN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nr. 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie.)

Filiale: în Chișineu (Kisjenő) Șiria (Világos), și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar . . . . . 2,500.000.— Côr.
Fond de rezervă . . . . . 2,000.000.— Côr.
Depuneri spre fructificare 15,000,000.— Cor.
Circulațiunea anuală . 400,000.000.— Cor.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocare pe timp mai îndelungat de trei luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4 $\frac{1}{2}$ % și 5% interese fără de nici o detrageră.

Primește depuneri spre fructificare despre cari eliberează libele.

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat din al seu